

Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine

---

Pešut, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:547553>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Dominik Pešut

**Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku
politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine**

Diplomski rad

**Zagreb
2020.**

Dominik Pešut

**Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku
politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine**

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra edukacije geografije i povijesti

**Zagreb
2020.**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija *Geografija i povijest*; smjer: *nastavnički* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom prof. dr. sc. Zorana Stiperskog

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine

Dominik Pešut

Izvadak: Viktor Orban i nacional-konzervativna stranka Fidesz zaokrenuli su politiku u Mađarskoj kada su ponovno došli na vlast 2010. godine. Pokrenuli su reforme političkoga sustava koje su izazvale brojne burne reakcije diljem Mađarske i svijeta, što je utjecalo i na vanjsku politiku Mađarske. Migracijska kriza 2015. godine dodatno je ojačala Viktora Orbana i Fidesz te utjecala na mađarsku vanjsku politiku.

78 stranica, 24 grafičkih priloga, 5 tablica, 146 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Mađarska, političke promjene, vanjska politika, Viktor Orban, Fidesz, migracijska kriza

Voditelj: prof. dr. sc. Zoran Stiperski

Povjerenstvo: prof. dr. sc. Zoran Stiperski
doc. dr. sc. Slaven Gašparović
doc. dr. sc. Ružica Vuk

Tema prihvaćena: 7. 2. 2019.

Rad prihvaćen: 13. 2. 2020.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Influence of political changes in Hungary on the foreign policy of Hungary from 2010 to 2019

Dominik Pešut

Abstract: Viktor Orban and the national-conservative party Fidesz turned the tide of politics in Hungary when they came to power again in 2010. They started reforms of the political system which caused numerous turbulent reactions across Hungary and the world, which also influenced the foreign policy of Hungary. The 2015 migration crisis additionally strengthened Viktor Orban and Fidesz and influenced Hungarian foreign policy.

78 pages, 24 figures, 5 tables, 146 references; original in Croatian

Keywords: Hungary, political changes, foreign policy, Viktor Orban, Fidesz, migration crisis

Supervisor: Zoran Stiperski, PhD, Full Professor

Reviewers: Zoran Stiperski, PhD, Full Professor
Slaven Gašparović, PhD, Assistant Professor
Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 07/02/2019

Thesis accepted: 13/02/2020

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod	1
1. 1. Ciljevi i zadaci istraživanja	3
1. 2. Istraživačka pitanja	4
2. Pregled dosadašnjih istraživanja i literature	5
2. 1. Znanstveni članci	5
2. 2. Godišnje knjige-izvještaji <i>Hungarian Politics</i>	8
3. Pristup istraživanju	10
4. Političke promjene u Mađarskoj od 2010. do 2014. godine	12
4. 1. Politički procesi 2010. godine	12
4. 2. Politički procesi 2011. godine	15
4. 3. Politički procesi 2012. godine	18
4. 4. Politički procesi 2013. godine	20
4. 5. Politički procesi 2014. godine	20
5. Vanjska politika Mađarske od 2010. do 2014. godine	24
5. 1. Vanjska politika 2010. godine	24
5. 2. Vanjska politika 2011. godine	25
5. 3. Vanjska politika 2012. godine	29
5. 4. Vanjska politika 2013. godine	31
5. 5. Vanjska politika 2014. godine	34
6. Političke promjene u Mađarskoj od 2015. do 2019. godine	36
6. 1. Politički procesi 2015. godine	36
6. 2. Politički procesi 2016. godine	37
6. 3. Politički procesi 2017. godine	38
6. 4. Politički procesi 2018. godine	41
6. 5. Politički procesi 2019. godine	44
7. Vanjska politika Mađarske od 2015. do 2019. godine	45
7. 1. Vanjska politika 2015. godine	45
7. 2. Vanjska politika 2016. godine	46
7. 3. Vanjska politika 2017. godine	47
7. 4. Vanjska politika 2018. godine	47
7. 5. Vanjska politika 2019. godine	49

8. Rezultati istraživanja	51
9. Rasprava	57
10. Zaključak	59
Literatura	65
Izvori	67
Prilozi	VII

1. Uvod

Mađarska je srednjoeuropska država koja se od 2015. godine naizgled češće spominje u hrvatskim i svjetskim medijima nego što je to bio slučaj u prethodnome razdoblju. Naročito se spominje mađarski premijer Viktor Orbán, predsjednik mađarske nacional-konzervativne stranke Fidesz. Teme zbog kojih se Mađarska krenula češće spominjati u medijima su politika mađarske vlade po pitanju migracijskih procesa te uloga Viktora Orbána (sl. 1) i Fidesza u europarlamentarnoj politici. Mađarska je u političkome smislu u popularnomu hrvatskomu mnijenju vjerojatno najpoznatija po svojoj ogradi na granici sa Srbijom i Hrvatskom, kojoj je svrha ograničavanje kretanja migranata koji ilegalnim putem nastoje doći do razvijenih zemalja Europske unije poput Njemačke i Švedske.

Sl. 1. Viktor Orbán u Europskome parlamentu 2015. godine

Izvor: Euranet Plus, 2015

Razmišljajući o Mađarskoj s obzirom na novonastali medijski fokus, postavljaju se neka pitanja: Zašto je Mađarska bila među prvima koja je stavila ogradu na svoje granice prema državama kroz koje migriraju trećesvjetski migranti? Kakva je narav unutarnjih političkih prilika u Mađarskoj da je na vlasti koalicija koja je među prvima od europskih vlasti na taj način reagirala na migracijsku krizu?

Mađarski Fidesz (mađ. *vjera*), seniorski koalicijski partner u sadašnjoj mađarskoj vladi, danas je nacional-konzervativna stranka, međutim povijesni put te stranke je složeniji. Fidesz je nastao 1988. godine kao oporbena liberalna stranka tadašnjoj vladajućoj Mađarskoj socijalističkoj radničkoj stranci, ideološki sličan drugoj liberalnoj stranci nastaloj iste godine,

Savezu slobodnih demokrata (SZDSZ). Blok nacionalista i kršćana 1989. godine činili su Mađarski demokratski forum (MDF), Kršćanska demokratska narodna stranka (KDNP) i Neovisna maloposjednička, poljoprivrednička i građanska stranka (FKgP). Novi predsjednik Fidesza 1993. godine postaje Viktor Orbán, nakon čega dolazi do razilaženja vodstva Fidesza te stranka zauzima novi, nacional-konzervativni smjer. Nakon četiri godine vladavine Mađarske socijalističke stranke (MSZP) i Saveza slobodnih demokrata, 1998. godine Fidesz prvi put dolazi na vlast, kao većinski partner u koaliciji s MDF-om i FKgP-om (tab. 1) (Sitter, 2010).

Tab. 1. Mađarske vlade od 1990. do 2014.

Godine vladavine	Premijer	Koalicija	Status
1990.-1994.	Józef Antall do prosinca 1993.; Péter Boross	MDF/KDNP/FKgP	Većina
1994.-1998.	Gyula Horn	MSZP/SZDSZ	Dvotrećinska većina
1998.-2002.	Viktor Orbán	Fidesz/MDF/FKgP	Većina
2002.-2006.	Péter Medgyessy do rujna 2004.; Ferencs Gyurcsány	MSZP/SZDSZ	Većina
2006.-2010.	Ferencs Gyurcsány do ožujka 2009.; Gordon Bajnai	MSZP/SZDSZ (samo MSZP od ožujka 2008.); potpora MSZP-a i SZDSZ-a	Većina (manjina od ožujka 2008.); privremena vlada
2010.-2014.	Viktor Orbán	Fidesz-KDNP	Dvotrećinska većina

Izvor: Sitter, 2010

Fidesz u tijesnoj izbornoj utrci 2002. godine ne uspijeva ponovno osigurati vlast. Unatoč nastojanjima Fidesza, do vlasti ne uspijevaju doći niti na parlamentarnim izborima 2006. godine (Sitter, 2010). U godinama uoči izbora 2010. godine dolazi do promjena u izbornoj strategiji Fidesza (Balogh, 2019; Topolansky, 2017), globalne financijske krize i skandala u vladajućem MSZP-u (Sitter, 2010), što su uvjeti koji su osigurali Fideszov ponovni dolazak na vlast 2010. godine i to s dvotrećinskom većinom u parlamentu. Fidesz je na vlasti ostao do dana predaje ovoga rada na ocjenu.

Predmet ovoga diplomskoga rada je analiza utjecaja političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine, razdoblje u kojemu Fidesz ponovno tvori mađarsku vladu. Posebno će se promatrati taj međuodnos u razdoblju prije migracijske krize 2015. godine i u razdoblju nakon te krize. Kako bi se odredio utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na njenu vanjsku politiku, u radu će se proučavati mađarska dnevna politika, izbori u Mađarskoj, politike koje zastupa mađarska vlada i oporba, vanjska politika Mađarske te geopolitičke prilike i događaji koji ju uključuju.

1. 1. Ciljevi i zadaci istraživanja

Ciljevi ovoga rada su za razdoblje od 2010. do 2019. godine: prikazati međustranačke odnose u Mađarskoj – suradnje i sukobe, odrediti promjene u položaju mađarskih parlamentarnih stranaka na političkome spektru, utvrditi važnost političkih izbora za međustranačke suradnje i sukobe te promjene položaja stranaka na političkome spektru, utvrditi važnost migracijske krize 2015. godine za promjene političkih poruka parlamentarnih stranaka, odrediti reforme koje je provodila mađarska vlada na koje su reagirale svjetska javnost i ustanove, prikazati vanjsku politiku Mađarske, utvrditi njen geopolitički položaj i odrediti utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na njenu vanjsku politiku. Cilj je također sintetizirati sve navedene informacije u prikladnome obliku za provođenje nastavnoga sata u četvrtom razredu gimnazije na temu ovoga rada.

Zadaci rada su s obzirom na ciljeve za promatrano razdoblje: istražiti međustranačke odnose u Mađarskoj, promjene u položaju mađarskih političkih stranaka na političkome spektru, promjene političkih poruka političkih stranaka uslijed migracijske krize 2015. godine i reforme koje je provodila mađarska vlada na koje su reagirale svjetska javnost i ustanove, analizirati rezultate političkih izbora u Mađarskoj, vanjsku politiku Mađarske, njen geopolitički položaj i utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na njenu vanjsku politiku. U svrhu realizacije ciljeva će se i putem upitnika s pitanjima otvorenoga tipa dobiti mišljenje oporbenog mađarskog političara Martona Gyongyosija, izvršnoga dopredsjednika Jobbika i mađarskoga zastupnika u Europskome parlamentu. Zadatak je također sažeti sve navedeno na prikladan način za nastavni sat geografije u četvrtom razredu gimnazije u obliku pisane pripreme za nastavni sat.

1. 2. Istraživačka pitanja

S obzirom na prethodno postavljenu predmet istraživanja sa svojim definiranim prostorom i vremenskim razdobljem te ciljeve i zadatke istraživanja, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

- 1.** Kakve su promjene u mađarskim međustranačkim odnosima uzrokovali politički izbori?
- 2.** Kakve su promjene u položaju mađarskih parlamentarnih stranaka na političkom spektru uzrokovali politički izbori?
- 3.** Kakve je promjene u političkim porukama mađarskih parlamentarnih stranaka uzrokovala migracijska kriza 2015. godine?
- 4.** Koje su reforme koje je provodila mađarska vlada na koje su reagirale svjetska javnost i ustanove?
- 5.** Kakva je bila vanjska politika Mađarske prema različitim državama, savezima i organizacijama?
- 6.** Kako se mijenjao geopolitički položaj Mađarske?
- 7.** Kako su političke promjene u Mađarskoj utjecale na vanjsku politiku Mađarske?

Na navedena istraživačka pitanja neizravno će se tražiti odgovori kroz razradu teme, a oni će svoj izravni oblik dobiti u zaključku rada.

2. Pregled dosadašnjih istraživanja i literature

S obzirom na jezičnu barijeru odnosno nepoznavanje mađarskoga jezika, u ovome poglavlju napravit će se pregled dosadašnjih istraživanja i literature na teme povezane s predmetom ovoga rada dostupnih na engleskome i hrvatskome jeziku. Literatura je u pregledu odijeljena u dva potpoglavlja: znanstveni članci i godišnje knjige-izvještaji *Hungarian Politics*; unutar kojih je navedena i obrađena redom po godini izdanja, od najstarijega do najnovijega naslova.

2. 1. Znanstveni članci

Nick Sitter 2010. objavljuje članak pod naslovom *Absolute Power? Hungary Twenty Years after the Fall of Communism*, u kojemu piše o rezultatima i posljedicama parlamentarnih izbora 2010. godine u Mađarskoj, a donosi i opis mađarske politike od pada komunizma u Srednjoj i Istočnoj Europi do 2010. godine. Navedene parlamentarne izbore opisuje kao „potresne izbore“, koji su uzdrmali ustaljenu mađarsku politiku, jer je na vlast nakon dva mandata MSZP-a i SZDSZ-a došao Fidesz (s manjim koalicijskim partnerom KDNP-om), i to s dvotrećinskom većinom u parlamentu i 52,7 % potpore među glasačima, te zato jer se u parlamentu pojavila nova stranka desnice, Jobbik, sa 16.7 % potpore mađarskih glasača i zelena stranka Politika može biti drugačija (LMP) sa 7,5 % potpore na parlamentarnim izborima. Fidesz je bio najavio ustavne promjene i vrlo brzo ih krenuo provoditi, kao što je i mijenjao državne kadrove (Sitter, 2010).

Neda Milišić iste godine objavljuje članak pod naslovom *Nova krajnja desnica u Mađarskoj*, u kojemu komentira rast Jobbika, njegov stranački program i uspjeh na parlamentarnim izborima 2010. godine. Uspjeh Jobbika objašnjava teškim ekonomskim i socijalnim stanjem u Mađarskoj, lošom osmogodišnjom vladavinom socijalista i gubitkom povjerenja građana u vladajuće elite (Milišić, 2010). Neda Milišić 2011. godine u članku pod naslovom *Orbanova „medijska revolucija“ u Mađarskoj* donosi komentar na Fideszove reforme javnih medija u Mađarskoj. Reforme medijskoga sustava izazvale su mnoge burne reakcije - kritike oporbe, mađarskih i svjetskih medija te međunarodnih ustanova, kao i predstavnika članica Europske unije. Milišić ističe kako je rasprava o zakonskim mjerama za medije prerasla u glavno vanjskopolitičko pitanje mađarske vlade (Milišić, 2011).

Attila Agh 2013. godine objavljuje članak pod nazivom *Bumpy Road of the Hungarian Administrative Reforms: From Political Over-Centralization to Public Policy Failures*. U tome

članku Agh raspravlja o administrativnim reformama u Mađarskoj koje su rezultirale velikim zapošljavanjima političkih kadrova u državnome sektoru. Agh uspoređuje situaciju s obzirom na zapošljavanje političkih kadrova u Mađarskoj sa situacijama u ostalim zemljama u Srednjoj i Istočnoj Europi, od kojih na temelju stručnih analiza *The Economist's Democracy Index 2011* i *The Freedom House Report* tvrdi da je ona u Mađarskoj najlošija. U tom članku Agh donosi pregled administrativnih reformi i politički motiviranoga zapošljavanja u Mađarskoj za dva razdoblja, od pada komunizma do 2010. godine i za drugi mandat Fidesza od 2010. godine. Drugi mandat Fidesza smatra vrhuncem politizacije javne administracije u Mađarskoj. Nadovezuje se na temeljite promjene u zakonodavstvu koje je Fidesz provodio u tome mandatu, uključujući više od 600 zakonskih akata od kojih je dio, s obzirom na Fideszovu dvotrećinsku većinu u parlamentu, omogućio izbor Fideszovih povjerenika u različite ustanove koje vrše nadzor nad dijelovima mađarskoga društva. Navedeni povjerenici birani su na mandate od devet ili dvanaest godina, što im omogućuje dugogodišnji utjecaj na mađarsko društvo, čak i u slučaju kada Fidesz više nije na vlasti (Agh, 2013).

Vedran Obućina 2014. godine u članku pod naslovom *Parlamentarni izbori u Mađarskoj: potvrda Fideszove dominacije* donosi komentar na ponovnu pobjedu Fidesz-KDNP koalicije na parlamentarnim izborima 2014. godine te analizu Fideszove politike u mandatima od 1998. do 2002. i 2010. do 2014. godine. Autor se nadovezuje na upozorenja kritičara da je izborni sustav korišten 2014. godine pridonio Fideszovoj pobjedi s obzirom na prevlast koju Fidesz ima u mađarskoj politici, čak i kad nema apsolutnu većinu glasova birača. Obućina elaborira da velik doprinos Fideszovim pobjedama ima politička simbolika te je citirao Viktora Orbana 2009. godine: „...sustav moći mora imati tri izvora, moraju ga hraniti tri stvari: novac, ideologija i glasovi. Sada će izrasti nova velika vladajuća stranka: jedna središnja politička moć koja će biti sposobna predstaviti nacionalne interese – ali bez potrebe za stalnom raspravom.“ (Obućina, 2014, 47). Taj citat Obućina pripisuje „novoj eri autoritarizma“ pod Viktorom Orbantom i strankom Fidesz. Obućina se nadovezao na odnos Fidesza prema mađarskoj dijaspori, koja je 2001. dobila pristup mađarskome tržištu rada i socijalnim uslugama, i na odnos prema kršćanstvu te prema kruni sv. Stjepana, čije je nepoštivanje uvršteno i u mađarski kazneni zakon. Kratko je obradio probleme u medijskoj politici Fidesza koje su obrađivali raniji autori. Nadovezao se na stanje sudstva u Mađarskoj reakcijama europskih ustanova: „Odbor za građanske slobode, pravdu i unutarnje poslove Europskog parlamenta izrazio je zabrinutost slabljenjem neovisnosti sudstva u Mađarskoj, ustvrdivši da novi Ustav znatno ograničava moć Ustavnog suda i narušava hijerarhijsku strukturu sudske vlasti.“ (Obućina, 2014, 49). Obućina

je naglasio negativnu kampanju koju je Fidesz vodio protiv liberalnih intelektualaca, stranaka lijevice, MMF-a i Europske unije (Obućina, 2014).

Erzsebet N. Rozsa iste godine piše članak pod naslovom *Hungary – External Relations*, u kojemu donosi pregled mađarske vanjske politike od ulaska Mađarske u Europsku uniju 2004. godine do 2014. godine, kao i predviđanja o fokusu mađarske vanjske politike u narednome razdoblju. Rozsa govori da se mađarska vanjska politika u prvih 10 godina u Europskoj uniji temeljila na ciljevima iz vremena smjene režima 1990./1991. godine, poput integracije u euroatlantske ustanove i organizacije te dobrih odnosa sa susjedima i mađarskom manjinom izvan granica Mađarske. Rozsa tvrdi da se mađarsko predsjedanje Europskom unijom 2011. godine smatralo simbolom ispunjavanja članstva Mađarske u Europskoj uniji. Istovremeno mađarskome predsjedanju Europskom unijom u Mađarskoj se uvodi novi ustav, a na Bliskome istoku se odvija tzv. Arapsko proljeće. Rozsa ističe ulogu Mađarske tijekom predsjedanja Europskom unijom s obzirom na europsku susjedsku politiku prema istočnoeuropskim zemljama. U mađarskome interesu bilo je širenje Europske unije prema jugu, s obzirom da bi ulazak Hrvatske u Europsku uniju označavao završetak perifernog statusa Mađarske u EU. Drugi prioriteti mađarske vanjske politike bili su prikladno opisani u programu mađarskoga predsjedanja Europskom unijom – osim ulaska Hrvatske u Europsku uniju – potpora ulasku Rumunjske i Bugarske u Schengensku zonu, strategija za Rome u Europskoj uniji i strategija suradnje na području porječja rijeke Dunav. Rozsa u posebnome poglavlju procjenjuje kakva će biti vanjska politika Mađarske u razdoblju od deset godina nakon 2014. godine te posebno naglašava tzv. „istočno otvaranje“ Mađarske. Ovdje govori o dotadašnjim dobrim odnosima Mađarske s nizom zemalja: Turskom, Kazahstanom, Iranom, Kinom, Ukrajinom, Moldavijom, Azerbajdžanom i Gruzijom; te budućim perspektivama njihovih odnosa (Rozsa, 2014).

Agnes Batory 2015. godine piše znanstveni članak pod naslovom *Populists in government? Hungary's „system of national cooperation“* u kojemu nastoji identificirati populizam u mađarskome Fideszu. U uvodu Batory objašnjava koncept populizma i kako je taj koncept povezan s Fideszom. U sljedećemu poglavlju Batory opisuje put Fidesza od osnutka stranke do osvajanja parlamentarnih izbora 2010. i 2014. godine, a zatim dokazuje populizam u Fideszu pomoću analize različitih govora Viktora Orbana od 2010. do 2014. godine, u kojima se Orban često pozivao na mađarski narod, kao predstavnik istoga naroda. Batory donosi kratak pregled uzroka uspjeha Fidesza na parlamentarnim izborima 2010. i 2014. godine i rezultate anketa zadovoljstva mađarskom vlašću od 1990. godine. Autorica problematizira ostanak populista na vlasti nakon što dođu na vlast i navodi mjere koje je poduzeo Fidesz: „fiskalna disciplina s pojačanom državnom intervencijom na tržištu i stvaranje državnih monopola;

„neoliberalni“ proporcionalni porez s nacionalizacijom i potrošnjom sredstava privatnih mirovinskih fondova; strože kažnjavanje multinacionalnih tvrtki i banaka (u stranom vlasništvu) dok se tržište rada čini „fleksibilnijim“, kritiziranje miješanja „Bruxellesa“ u državne poslove dok se troše strukturalni fondovi Europske unije.“ (Batory, 2015, 11). Batory donosi i prikaz mađarskih reakcija na Fidesz, pri čemu se naročito nadovezuje na uspjehe i neuspjehe mađarske oporbe koji su već detaljno prikazani u ranijoj knjizi-izvještaju *Hungarian Politics in 2014* Gabora Gyorija. Batory naglašava negativne vanjske reakcije na Fideszove reforme poput reakcija Vijeća Europe, Europske komisije za demokraciju kroz pravo (Venecijanske komisije), vlade SAD-a i Europske unije, međutim zaključuje kako te reakcije nisu polučile konkretne rezultate osim ispravljanja tehnikalija čime je mađarska vlada neutralizirala vanjske pritiske u tome razdoblju (Batory, 2015).

2. 2. Godišnje knjige-izvještaji *Hungarian Politics*

Istraživački institut *Policy Solutions* iz Budimpešte i njemačka nevladina organizacija *Friedrich Ebert Stiftung* su 2014. godine krenuli s izradom niza godišnjih knjiga-izvještaja o mađarskoj politici pod nazivom *Hungarian Politics*. Navedeni izvještaji bili su vrlo velikoga značaja kao polazište za istraživanje razdoblja od 2014. do 2019. godine za ovaj rad, no nadovezujući se na prethodne događaje, pružili su doprinos i istraživanju razdoblja od 2010. godine.

Prva knjiga-izvještaj o mađarskoj politici iz prethodno opisanoga serijala odnosila se na 2014. godinu, pod naslovom *Hungarian Politics in 2014*, a autor joj je Gabor Gyori. U prvome izvještaju Gyori se nadovezuje na parlamentarne, europarlamentarne i lokalne izbore 2014. godine u Mađarskoj, daje pregled mađarske oporbe, vanjske politike Mađarske te mađarske ekonomije i društva (Gyori, 2015). U uvodu poglavlja o vanjskoj politici Gyori se nadovezuje na političke poruke Fidesza u prethodnome razdoblju, uključujući razdoblje prije ponovnoga dolaska na vlast 2010. godine. Djelovanju i političkoj slici Fidesza pripisuje snažan nacionalizam, populističke ekonomske politike i tendenciju k autoritarizmu. Razdoblje prethodno Fideszovome ponovnome dolasku na vlast opisuje kao neupitan u smještanju Mađarske na geopolitički Zapad te Mađarsku kao NATO partnera i članicu Europske unije na koju se može osloniti. Međutim, za Gyorija 2010. godina predstavlja opipljivu prekretnicu prebacivanjem mađarskoga fokusa na istočne europske i azijske zemlje i početak mađarskih kritika upućenih Europskoj uniji (Gyori, 2015).

Viktor Orban je u ljetu 2014. godine u svome govoru na okupljanju mladih Mađara u Rumunjskoj izjavio: „Mađarska nacija nije samo skup pojedinaca, već zajednica koja treba biti ojačavana i građena. U tome smislu, nova država koju gradimo u Mađarskoj je iliberalna, prije nego liberalna država.“ (Gyori, 2015, 61). Gyori naglašava kako je navedeni govor izazvao burne reakcije među mađarskim i svjetskim komentatorima te donosi analizu Orbanovoga govora u kojoj ga korelira s njegovim prijašnjim izjavama. Gyori također donosi analizu medijske situacije u Mađarskoj, o čemu su pisali i prethodno navedeni autori Neda Milišić i Vedran Obućina. U posebnome potpoglavlju Gyori piše o situaciji civilnoga društva u Mađarskoj koje je 2014. godine došlo pod pritisak mađarske vlade zbog svojih dugotrajnih kritika na račun vlade (Gyori, 2015).

Gabor Gyori, Andras Biro-Nagy i Tamas Boros autori su knjige-izvještaja instituta Policy Solutions i njemačke nevladine organizacije Friedrich Ebert Stiftung *Hungarian Politics in 2015*. Izvještaj je tematski podijeljen u četiri velike cjeline, izuzevši uvod i zaključak: mađarska vlada, mađarska oporba, mađarska vanjska politika i ekonomija i društvo. Gabor Gyori, Andras Biro-Nagy i Zoltan Pogatsa autori su knjige-izvještaja *Hungarian Politics in 2016*, napisanoga 2017. godine, koji je podijeljen na pet tematskih cjelina: mađarska vlada, mađarska oporba, vanjska politika, ekonomija i društvo. Gabor Gyori, Andras Biro-Nagy i Miklos Sebok autori su knjige-izvještaja *Hungarian Politics in 2017* iz 2018. godine, koji je podijeljen u pet tematskih cjelina kao i njegova prethodna inačica, a isto vrijedi i za knjige-izvještaje *Hungarian Politics in 2018* iz 2019. godine i *Hungarian Politics in 2019* iz 2020. godine istih autora.

3. Pristup istraživanju

Nakon pregleda dosadašnjih istraživanja kroz odabranu literaturu valjalo je pronaći podatke iznesene u navedenoj sekundarnoj literaturi ili nedostajuće podatke u izvorima, koji su dostupni u nekoliko vrsta. Najvažnija vrsta izvora za nas su internetski novinarski članci koji prenose šture informacije, ali i druge poglede na gledane kvalitativne podatke te razne internetski dostupne statistike koje donose kvantitativne podatke, poglavito o provedenim političkim izborima u Mađarskoj.

Uz korištenje izvora i sekundarne literature rekonstruirana je i analizirana politika u Mađarskoj od 2010. do 2019. godine s fokusom na predmet rada i ciljeve istraživanja. Poseban doprinos istraživanju imao je politički, kulturni i povijesni blog *Hungarian Spectrum* autorice Eve S. Balogh, umirovljene sveučilišne nastavnice istočnoeuropske povijesti na Sveučilištu Yale. Navedeni blog postoji od 2007. godine te posjeduje bogatu arhivu skoro svakodnevnih objava o mađarskoj povijesti, kulturi i suvremenoj politici te je u svojstvu niza primarnih izvora bio izvrsna polazišna točka za istraživanje razdoblja od 2010. do 2013. godine u mađarskoj politici, s obzirom da navedeno razdoblje nije dovoljno temeljito pokriven u literaturi.

S obzirom da se u kauzalnome odnosu promatraju političke promjene u Mađarskoj kao utjecaj na vanjsku politiku Mađarske, valjalo je izolirano promotriti političke promjene i zatim mađarsku vanjsku politiku kako bi se moglo zorno prikazati poveznice između ova dva fenomena u zaključku rada. Nadalje, s obzirom da navedene fenomene promatramo imajući na umu utjecaj političkih izbora i migrantske krize 2015. godine, posebno će se promatrati razdoblje od 2010. do 2014. godine koje je obilježeno parlamentarnim i lokalnim izborima 2010. i 2014. i europarlamentarnim izborima 2014. godine te razdoblje od 2015. do 2019. godine koje je obilježeno migrantskom krizom 2015. te parlamentarnim izborima 2018. i europarlamentarnim i lokalnim izborima 2019. godine.

Upitnik s pitanjima otvorenoga tipa je umjesto intervjua odabran kao metoda sakupljanja informacija od gospodina Martona Gyongyosija zbog jednostavnosti procesa. S druge strane, u slučaju intervjua, koji podrazumijeva razgovor uživo, vjerojatnost dobivanja nekih dodatnih, ali važnih podataka, po procjeni je bila relativno malena. Cilj navedenoga upitnika nije bio dobiti informacije o psihološkome profilu g. Gyongyosija, već informacije i mišljenja o konkretnim procesima u mađarskoj politici. Upitnik sam osobno u izvorniku sastavio na engleskome jeziku, i na istome jeziku ga je ispunio g. Marton Gyongyosi. Veza između g. Martona Gyongyosija i mene kao istraživača bio je njegov asistent u Europskome parlamentu g. Szabolcs Szalay. Ispunjeni upitnik na engleskome jeziku osobno sam preveo na

hrvatski jezik zadržavajući izvorni izričaj te je u tome obliku upitnik na hrvatskome jeziku naveden u rezultatima istraživanjima.

4. Političke promjene u Mađarskoj od 2010. do 2014. godine

4. 1. Politički procesi 2010. godine

Ponovni dolazak Fidesza na vlast 2010. godine, i to s dvotrećinskom većinom u parlamentu, ima niz uzroka. Od 2002. do 2010. godine u Mađarskoj je na vlasti s koalicijskim partnerom Savezom slobodnih demokrata (SZDSZ) bila Mađarska socijalistička stranka (MSZP), a 2006. godine je izbio skandal koji je utjecao na sve sljedeće izbore: govor mađarskoga premijera iz redova MSZP-a Ferenc Gyurcsanyja u kojemu govori kako je MSZP lagao birače unatrag nekoliko godina izišao je u javnost. U tome govoru Gyurcsany je optužio vlastitu vladu za nesposobnost upravljanja mađarskom ekonomijom te ustvrdio kako se mađarskoj javnosti o tome lagalo u prošleme mandatu, dok se istovremeno govorilo kako će mađarskim građanima njegova vlada pružiti sreću (The Guardian, 2006). Godine 2008. započela je globalna financijska kriza koja je navela mađarsku vladu da zatraži pomoć Međunarodnoga monetarnoga fonda (MMF), čiji je program uključivao velike mjere štednje (Darvas, 2008).

Konačno, sam Fidesz je nakon izbornih poraza 2002. i 2006. godine unajmio nove izborne stratege: Viktor Orban je na preporuku izraelskoga premijera Benjamina Netanyahua rane 2008. godine unajmio Arthura Finkelsteina, prethodnoga savjetnika Ayn Rand, Richarda Nixona i Benjamina Netanyahua te njegovoga partnera iz zajedničke firme GEB International Georgea Birnbauma (Balogh, 2019). Arthur Finkelstein je u SAD-u poznat po mnogim savjetničkim uspjesima zbog kojih je izabrano mnoštvo senatora, a oni se uglavnom tiču prepoznavanja suparničkih slabosti i koncentraciji kampanje na navedenim slabostima (Roberts, 2017). GEB stratezi su stoga prethodno parlamentarnim izborima 2010. godine Fideszu savjetovali kampanju protiv međunarodnoga kapitala te protiv socijalista, optužujući ih za korupciju (Balogh, 2019). Također znamo kako je Fidesz ususret tim izborima MSZP nazivao sljednicima komunista (Sitter, 2010).

Kombinacija navedenih čimbenika uzrokovala je rezultat na parlamentarnim izborima 2010. godine koji je koaliciji Fidesza i Kršćanske demokratske narodne stranke (KDNP) osigurao dvotrećinsku većinu u mađarskome parlamentu (sl. 2, tab. 2).

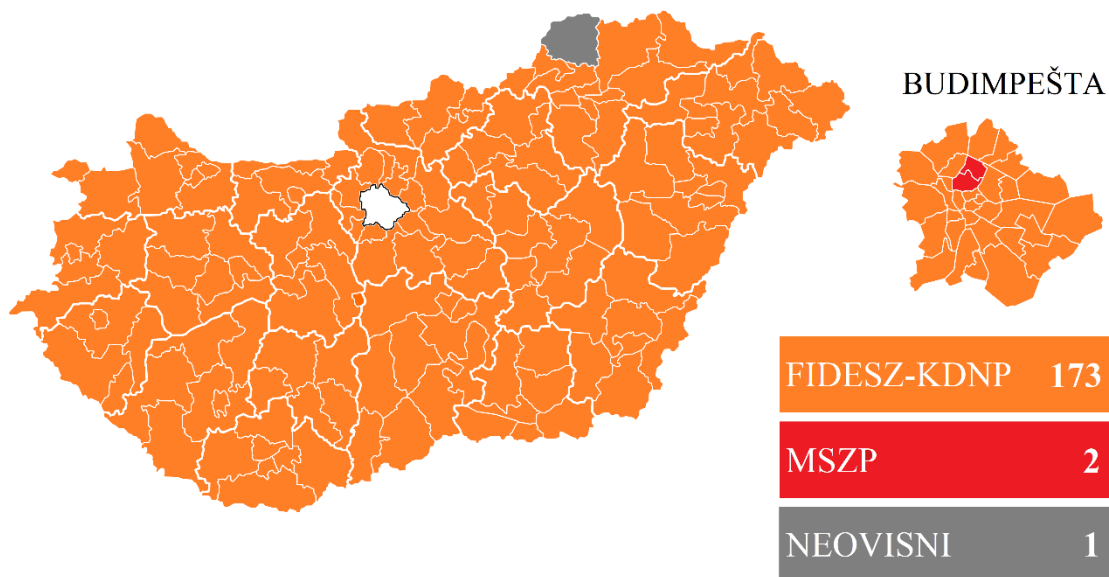
Sl. 2. Fideszovo slavlje pobjede na parlamentarnim izborima 2010. godine

Izvor: HKV, 2016

Tab. 2. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2010. godine

Izborne liste	Fidesz- KDNP	MSZP	Jobbik	LMP	Nezavisni
Udio glasova (%)	52,73	19,30	16,67	7,48	0,2
Broj parlamentarnih mjesta	263	59	47	16	1
Udio parlamentarnih mjesta (%)	68,13	15,28	12,18	4,15	0,26

Izvor: European Election Database, 2020a i Nemzeti Valasztasi Iroda, 2010b

Sl. 3. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2010. godine po jednočlanim izbornim jedinicama

Izvor: Nemzeti Valasztasi Iroda, 2010a i Wikipedia, 2019b

Političke stranke Jobbik i Politika može biti drugačija (LMP) kao novi politički akteri 2010. godine zasjeli su u mađarski parlament. Jobbik je 2010. godine bio nacional-konzervativna stranka sa za mnoge radikalnom retorikom (Balogh, 2010e), a LMP je bio, kao što još uvijek i jest, zelena stranka bez jasne pozicije na političkome spektru (Balogh, 2010f). Kao što vidimo po rezultatima, mjesta u parlamentu nisu uspjeli osigurati SZDSZ i Mađarski demokratski forum (MDF), stranke koje su od 1990. godine bile parlamentarne (European Election Database, 2020b). Velika razlika u postotcima između udjela glasova i udjela parlamentarnih mjesta odgovara činjenici da je 176 parlamentaraca izabrano u izbornim jedinicama iz kojih se bira samo jedan parlamentarac (sl. 3), a 210 ih je birano u izbornim jedinicama iz kojih se razmjerno bira više parlamentaraca pomoću izbornih lista (Schackow, 2014).

Nacional-konzervativna stranka MDF je ususret europarlamentarnih izbora 2009. i parlamentarnih izbora 2010. godine krenula mijenjati smjer politike prema liberalizmu u skladu s činjenicama da je mađarska liberalna stranka SZDSZ oslabila te da su kandidata za premijera vidjeli u nekadašnjemu ministru financija Lajos Bokrosu. MDF je bio otvoren za suradnju sa strankama ljevice i centra kako bi se spriječio napredak Fidesza i Jobbika u parlamentu, međutim druge stranke za tu suradnju nisu bile zainteresirane (Balogh, 2010a; 2010b).

Novinar povezan s Fideszom, Zsolt Bayer, u ožujku 2010. godine uputio je pismo

predsjedniku Jobbika, Gaboru Voni, u kojemu je pitao Vonu zašto je imao tako loš odnos prema Fideszu, s obzirom da je Fidesz bio utjecao na njegov osobni razvoj, na što je Vona odgovorio otvorenim pismom upućenim Viktoru Orbanu u kojemu je odgovorio kako su postojali razlozi zbog kojih je bio otišao iz Fideszovih građanskih krugova: desno-liberalni smjer Fidesza i otkrivanje nečega boljega, Jobbika (Balogh 2010c, 2010d). Unatoč ovim i sličnim nesuglasicama, nakon što je Fidesz formirao vladu, Jobbik je u više navrata podržao Fidesz te za lokalne izbore u listopadu 2010. godine povukao kandidature svojih kandidata u nekoliko lokalnih jedinica kako bi pomogao Fideszovome kandidatu, kao desnome kandidatu, u osvajanju predviđenoga mjesta (Balogh 2010r).

Nakon što je Fidesz oformio vladu sredinom 2010. godine, mađarska vlada je krenula s izmjenama medijskih zakona (Haraszti, 2011). Te izmjene izazvale su niz burnih mađarskih i svjetskih reakcija. Izmijenjen je Zakon o medijima kojim je spojena vlasnička struktura i nadzor nad javnim medijima te je osnovana Nacionalna uprava za medije i izvješćivanje. Riječ je o tijelu državne uprave koje nadzire rad mađarskih javnih medija (Duna TV, Mađarski radio, Mađarska nacionalna televizija i izvještajna agencija MTI) te čijeg čelnika imenuje premijer na devet godina. Osnovano je i Vijeće za medije koje vodi brigu o poštivanju državnih zakona za sve mađarske medije. Novi zakoni usvojeni su u jesen i zimu 2010. godine, naime Zakon o izmjeni pojedinih zakona koji reguliraju medije i telekomunikacije, Zakon o temeljnim pravilima slobode medija i medijskim sadržajima, Zakon o medijskim uslugama i sredstvima javnog priopćavanja te Zakon o financiranju javnih medija i Vijeća za medije. S obzirom na činjenicu da je mađarska vlada tada imala dvotrećinsku većinu u parlamentu te da je taj odnos snaga uvelike uvjetovao izbor vodstva Nacionalne uprave za medije i izvješćivanje te Vijeća za medije po zakonima koji su regulirali te izbore, to je značilo da Fidesz-KDNP ima kontrolu nad javnim medijima kroz Nacionalnu upravu za medije i izvješćivanje, kao i moć uvjetovanja svih medija kroz Vijeće za medije (Milišić, 2011).

4. 2. Politički procesi 2011. godine

U mađarskome parlamentu 18. travnja 2011. godine izglasan je novi ustav, koji je kao i medijski zakoni, uzrokovao niz mađarskih i svjetskih kritika. Ustav je prihvatilo 262 od 386 zastupnika u parlamentu, od kojih je 261 bio Fideszov i kršćansko-demokratski zastupnik te jedan neovisni zastupnik. Pri glasanju nisu bili prisutni zastupnici MSZP-a i LMP-a, dok su Jobbikovi zastupnici i dva neovisna zastupnika glasali protiv (Balogh, 2011g).

LMP je tijekom 2011. godine odbijao suradnju s MSZP-om (Balogh, 2011v). U travnju su se održali naknadni lokalni izbori u Zuglu, 14. četvrti Budimpešte s obzirom da je jedan Fidesz-KDNP-ov vijećnik dao ostavku. Novi vijećnik biran je na ponovnim izborima za to mjesto gdje se pobjednik odlučuje relativnom većinom te je pobjedu odnio ponovno Fidesz-KDNP-ov kandidat. Taj kandidat dobio je 39,1 % glasova birača, dok je MSZP-ov kandidat dobio 30,3 %, a LMP-ov 17,5 % glasova. U slučaju da su se MSZP i LMP udružili na tim izborima, vjerojatno bi odnijeli pobjedu (Balogh, 2011f). U listopadu u naknadnim izborima u drugoj izbornoj jedinici u Budimpešti u drugome krugu izbora, s obzirom da u prvome krugu nije izašlo više od 50 % birača, LMP-ov kandidat Gergely Karacsony je unatoč prethodnim dogovorima odbio odstupiti kao kandidat u korist neovisne kandidatkinje podržane od MSZP-a Katalin Levai, koja je u prvome krugu osvojila više glasova od njega (Balogh, 2011v).

U lipnju 2011. godine održan je referendum za članove Mađarske socijalističke stranke po pitanju reformnoga paketa koji je predlagao Ferenc Gyurscany (sl. 4), s obzirom da je vodstvo MSZP-a pod vodstvom Attila Mesterhazyja bilo stagnantno u svome djelovanju. Oko 80 % glasača podržalo je Gyurscanyjeve mjere (Balogh, 2011n). Gyurscany je smatrao kako se stranka treba okrenuti u liberalnome smjeru, dok je vodstvo stranke smatralo kako se stranka treba vratiti svojim starim lijevim temeljima (Balogh, 2011b). S obzirom na Gyurscanyjevu viziju nove ideološki različite, ali ujedinjene oporbe i stagnantnu popularnost MSZP-a (Balogh, 2011b; 2011t), frakcija MSZP-a naziva *Demokratska koalicija* pod njegovim vodstvom krenula se pripremati za osnivanje vlastite političke stranke. Prije no što se Demokratska koalicija (DK) službeno odvojila od matice, osigurala je podršku 10 MSZP-ovih parlamentaraca uključujući Ferenc Gyurscanyja kako bi mogla oformiti klub zastupnika u mađarskome parlamentu (Balogh, 2011t). Ubrzo nakon osnivanja DK-a u listopadu, mediji povezani s Fideszom krenuli su intenzivno napadati Ferenc Gyurscanyja i Demokratsku koaliciju (sl. 5), primjerice govoreći kako je osnivanje DK-a onečistilo komemoraciju mađarske revolucije 1956. godine koja se uskoro obilježavala (Balogh, 2011u).

Sl. 4. Ferenc Gyurcsány 2011. godine

Izvor: Hungarian Spectrum, 2011a

Sl. 5. Karikatura Viktora Orbana koji lovi lisicu Ferenc Gyurcsanya

Izvor: Hungarian Spectrum, 2011b

4. 3. Politički procesi 2012. godine

Fidesz je u parlamentu u 2012. godini promijenio parlamentarna pravila po kojima se u izmijenjenoj verziji ne može sastaviti klub zastupnika ako zastupnici nisu u stranci u kojoj su birani na parlamentarnim izborima, čime se djelovalo protiv interesa Demokratske koalicije koja je time izgubila novčana sredstva i prava u parlamentu koja bi inače uživala kroz klub zastupnika (Balogh, 2012h).

Na početku ponovnog političkoga uspona Gordona Bajnaia 2012., mađarskoga premijera od 2009. do 2010. godine, Fidesz je krenuo koristiti svoj utjecaj u medijima kako bi se djelovalo protiv Gordona Bajnaia (sl. 6), s obzirom da se o njemu u javnome mnijenju krenulo govoriti kao osobi koja bi mogla ujediniti centar i lijevu oporbu (Balogh, 2012n). Kada se 2012. godine krenulo govoriti o novome izbornome zakonu, četiri zastupnika Demokratske koalicije odlučila su se na jednotjedni štrajk glađu, ne slažući se s novim izbornim zakonom. U tim danima Ferenc Gyurcsany je izjavio kako želi podržati ujedinjenu oporbu, pa tako i za premijera Attilu Mesterhazyja iz MSZP-a (sl. 7) ili Andrasa Schiffera iz LMP-a ako je to potrebno da se oporba ujedini, iako su njegovi pogledi najbliži Gordonu Bajnaiu. MSZP je nakon te izjave odlučio podržati prosvjed DK-a protiv izbornoga zakona (Balogh, 2012p). Popularni pokret Milla, koji je organizirao prethodne prosvjede protiv Fidesza, i LMP nisu htjeli sudjelovati u navedenom prosvjedu, dok se prosvjedu pridružio popularni pokret Solidarnost (Balogh, 2012q).

Gordon Bajnai je na zajedničkom prosvjedu Mille i Solidarnosti održao govor u kojemu je naglasio kako se mađarska ljevica i desnica trebaju naći u sredini s obzirom na opasnost po mađarsku demokraciju koju predstavlja Fidesz (Balogh, 2012s). Krajem 2012. godine Gordon Bajnai osnovao je stranku Zajedno 2014 (E14). MSZP se u to vrijeme nalazio relativno visoko u anketama sa 16 % glasova svih građana s pravom glasa u odnosu na Fideszovih 19 % te mu stoga nije bila bliska ideja suradnje s Gordonom Bajnaijem (Balogh, 2012t). LMP nije pristupio suradnji sa Zajedno 2014 nakon glasanja na stranačkome kongresu s rezultatom 84 prema 77, nakon čega je nekoliko ljudi iz vodstva LMP-a odstupilo sa stranačkih položaja, uključujući Benedeka Javora, tadašnjega vođu LMP-ovoga parlamentarnoga kluba zastupnika, i Gergelya Karacsonya (Balogh, 2012u). Benedek Javor, Gergely Karacsony i njima bliski članovi LMP-a su unutar LMP-a zatim organizirali frakciju pod nazivom Dijalog za Mađarsku (Balogh, 2012v). MSZP, Zajedno 2014 i DK odlučili su se na suradnju u smjeru koalicije za parlamentarne izbore 2014. godine (Balogh, 2012w).

Sl. 6. Gordon Bajnai 2012. godine

Izvor: Hir24, 2012

Sl. 7. Attila Mesterhazy

Izvor: Alchetron, 2018a

4. 4. Politički procesi 2013. godine

U siječnju 2013. godine frakcija Benedeka Javora, Timee Szabo i Gergelya Karacsonya u LMP-u, uključujući 8 od 15 parlamentarnih zastupnika LMP-a, odlučila se na izlazak iz stranke i osnivanje vlastite stranke (Balogh, 2013a). Do travnja 2013. godine Zajedno 2014 rezerviran je po pitanju suradnje oporbenih stranaka, ponajprije odbijajući suradnju s DK-om Ferenca Gyurcsanyja (Balogh, 2013g). U travnju su se Zajedno 2014, MSZP i DK na različitim sastancima i pregovorima ipak uspjeli složiti oko uvjeta suradnje, koji su se uglavnom ticali tehničkih izbornih detalja poput podrške međusobnim kandidatima u izbornim jedinicama (Balogh, 2013i). Dijalog za Mađarsku (PM) Benedeka Javora, bivši dio LMP-a koji je napustio svoju maticu, postao je stranka i odlučio se za suradnju sa Zajedno 2014. U srpnju 2013. E14, PM i MSZP donijeli su nacrt zajedničkoga programa, dok su pregovori s Demokratskom koalicijom bili otežani zbog ponovne neprihvatljivosti Ferenca Gyurcsanyja za E14 (Balogh, 2013r).

4. 5. Politički procesi 2014. godine

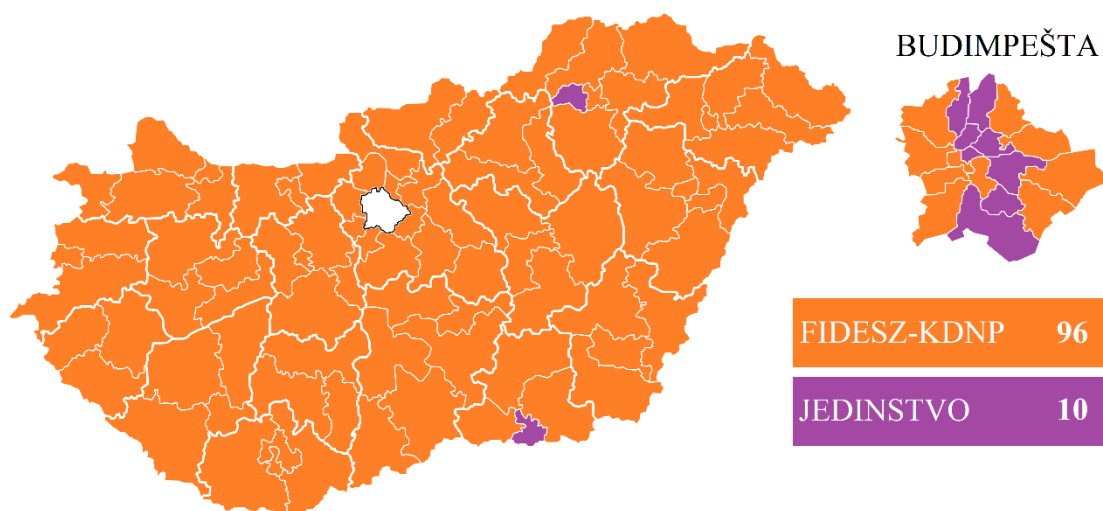
Koalicija ljevice za parlamentarne izbore u travnju 2014. godine dogovorena je u siječnju 2014., tri mjeseca uoči izbora, pod novim uvjetima koji reflektiraju rezultate anketnih istraživanja po pitanju popularnosti parlamentarnih stranaka. Prethodno je Zajedno-PM inzistirao da predsjednik Zajedno Gordon Bajnai, premijer Mađarske od 2009. do 2010. godine, bude kandidat koalicije za premijera, međutim s obzirom na neodgovarajuće rezultate anketa, to je ipak postao predsjednik MSZP-a, Attila Mesterhazy. Novoj koaliciji potom se priključila i stranka Demokratska koalicija pod vodstvom Ferenca Gyurcsanya, što se ocjenjuje kao uspjeh za Gyurcsanya i njegov povratak na središnju pozornicu. MSZP je tadašnjim uključenjem Zajedno-PM i DK u predizbornu koaliciju osigurao njihov položaj u sljedećemu parlamentarnome ciklusu, s obzirom da su ankete najavljivale za Zajedno-PM i DK oko 5 % popularnosti, čime su samostalno mogli osvojiti mjesta u parlamentu, ali isto tako doživjeti i neuspjeh. Fidesz-KDNP je na parlamentarnim izborima u travnju 2014. godine osvojio 44,87 % glasova birača i 66,8 % mjesta u parlamentu, koalicija lijevih stranaka Jedinstvo 25,57 % glasova i 19,1 % mjesta, Jobbik 20,22 % glasova i 11,6 % mjesta te zeleni LMP 5,34 % glasova i 2,5 % mjesta u parlamentu (tab. 3) (Gyori, 2015). To su bili prvi izbori po novome mađarskome ustavu po kojemu je promijenjena struktura parlamenta – biralo se 199 umjesto 386 zastupnika. Izborna pravila također su mijenjana te se 106 zastupnika biralo u

jednomandatnim okruzima, a 93 zastupnika razmjerno na regionalnim listama (sl. 8) (Obućina, 2014).

Tab. 3. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2014. godine

Izborne liste	Fidesz-KDNP	Jedinstvo	Jobbik	LMP
Udio glasova (%)	44,87	25,57	20,22	5,34
Broj parlamentarnih mjesta	133	38	23	5
Udio parlamentarnih mjesta (%)	66,8	19,1	11,6	2,5

Izvor: Gyori, 2015 i Nemzeti Valasztasi Iroda, 2014b

Sl. 8. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2014. godine po jednočlanim izbornim jedinicama

Izvor: Nemzeti Valasztasi Iroda, 2014a i Wikipedia, 2019c

Na europarlamentarnim izborima u svibnju 2014. godine Fidesz-KDNP ostvario je 51,48 % glasova birača i 12 od 21 mjesta Mađarske u europskome parlamentu, Jobbik 14,67 % glasova i 3 mjesta, dok je ljevica u odnosu na parlamentarne izbore bila razjedinjena. MSZP je osvojio 10,90 % glasova i 2 mjesta u europarlamentu, Demokratska koalicija (DK) 9,75 %

glasova i također 2 mjesta, stranke Zajedno (Egyutt) i Dijalog za Mađarsku (PM) izašle su na izbore u koaliciji i osvojile 7,25 % glasova te jedno mjesto u europarlamentu. Zeleni LMP osvojio je 5,04 % glasova i posljednje mjesto Mađarske u europskome parlamentu (tab. 4) (Gyori, 2015). Navedene izbore obilježila je interna borba ljevice i borba između ljevice i krajnje desnice. MSZP-u je to bio najgori rezultat na političkim izborima od godine prvih slobodnih izbora u Mađarskoj. U Budimpešti je po broju glasova MSZP bio poslije DK-a i Zajedno-PM, dok je od lijevih opcija prevladavao u ruralnim područjima. Kao posljedica tih izbora, predsjednik MSZP-a Attila Mesterhazy i predsjedništvo stranke dali su ostavku. Jobbik je očekivao bolji uspjeh, no optužbe da je njihov europarlamentarac Bela Kovacs bio ruski špijun moguće su znatno utjecale na ishod izbora. Gyurcsany, nekadašnji MSZP-ov premijer, tada predsjednik stranke Demokratske koalicije, rezultate je dočekao s pomirljivom tonom prema MSZP-u te ustvrdio kako na sljedeće izbore mađarska ljevica treba izaći ujedinjena s

Tab. 4. Rezultati europarlamentarnih izbora u Mađarskoj 2014. godine

Izborne liste	Fidesz-KDNP	Jobbik	MSZP	DK	Zajedno-PM	LMP
Prosječna anketna predviđanja (%)	54,75	16,75	14,75	3,75	4,25	4
Rezultati (%)	51,48	14,67	10,90	9,75	7,25	5,04
Mjesta	12	3	2	2	1	1

Izvor: Gyori, 2015

proporcionalno raspodijeljenim kandidatima na izbornim listama, što se može shvatiti kao Gyurcsanyjevo isticanje nove moći DK-a, zbog čega DK treba imati veći udio na listama ujedinjene ljevice na sljedećim izborima. Za lijeve stranke i LMP značajan je fenomen omjera glasova iz Budimpešte i ostatka Mađarske. Za MSZP je postotak glasova iz Budimpešte od ukupnoga broja glasova u cijeloj Mađarskoj bio nešto ispod 50 %, za DK nešto iznad 50 %, za Zajedno-PM preko 63 % i za LMP skoro 60 % (Gyori, 2015).

Rezultati europarlamentarnih izbora iz kojih se nije moglo zaključiti tko bi bio vođa ljevice u međustranačkim odnosima s obzirom na podjednake rezultate lijevih stranaka utjecali su na formiranje slabih saveza ljevice na lokalnim izborima u listopadu 2014. godine, što je

rezultiralo mjestimičnom borbom tih stranaka za glasače među sobom te posljedično uvjerljivom pobjedom Fidesza. Takvu pobjedu Fidesza na lokalnim izborima prepoznajemo po nekoliko činjenica: Fidesz je ostao u kontroli skupština svih županija, Fideszovi kandidati su osvojili gradonačelničke pozicije u svim većim gradovima osim u Szegedu i Salgotarjanu i konačno u Budimpešti je ponovno izabran Istvan Tarlos, Fideszov kandidat za gradonačelnika (Gyori, 2015).

Medijski prostor u Mađarskoj koji je zahvaljujući Fideszu desnicu pretvorio u svojevrsni politički centar u mađarskome javnome mnijenju, utjecao je na viđenje Jobbika kao prihvatljive stranke u *mainstreamu*. Jobbik je također promijenio svoju komunikacijsku strategiju ususret izbora 2014. godine ublažavajući ton svoje retorike kako bi se približio glasačima centra. Kombinacija tih čimbenika doprinijela je *mainstreamizaciji* Jobbika (Gyori, 2015).

5. Vanjska politika Mađarske od 2010. do 2014. godine

5. 1. Vanjska politika 2010. godine

Prije no što je Fidesz ponovno formirao mađarsku vladu 2010. godine, u Fideszu se krenulo govoriti o dvostrukome građanstvu za etničke Mađare u drugim državama. Razgovori o tome su korelirali s parlamentarnim izborima u Slovačkoj gdje su postojale dvije značajne stranke mađarske manjine: tadašnja Stranka mađarske koalicije (MKP) i Hid/Most. S obzirom da je MKP bio ekskluzivniji po pitanju mađarskoga identiteta od Hid/Mosta koji je stranka slovačko-mađarske suradnje, Fidesz je vidio MKP kao stranku koju valja neizravno podržati te je to učinio primjerice posjetom tada još neslužbenoga ministra vanjskih poslova Janosa Martonyija središtu MKP-a u Bratislavi, istovremeno ne posjetivši središte Hid/Mosta (Balogh, 2010g). Tadašnji slovački premijer Robert Fico iz lijeve stranke Smer žustro je reagirao na prijedlog za dvostruko državljanstvo iz redova Fidesza, najavljujući ustavnu promjenu kojom bi se zabranilo dvostruko državljanstvo slovačkim državljanima, iako su kritičari smatrali kako Fideszov prijedlog nije ugrozio slovačku poziciju (Balogh, 2010h). Fideszova podrška MKP-u nije urodila plodom te MKP nije osvojio mjesta u slovačkome parlamentu (Balogh, 2010l), dok je Most/Hid osvojio izbore u nekadašnjim MKP-ovim tvrđavama i ušao u parlament, što pokazuje kako slovački Mađari nisu bili ljubitelji ekskluzivističke mađarske politike (Balogh, 2010j).

Nakon što je postao premijer, prvi posjet Viktora Orbana stranoj državi je bio posjet Poljskoj. Fidesz je prije ponovnoga dolaska na vlast krenuo govoriti o formiranju osovine sjever-jug od Poljske do Hrvatske koja bi trebala brinuti o međusobnim interesima, međutim s Donaldom Tuskom, tadašnjim predsjednikom Poljske iz redova Građanske koalicije, Viktor Orban nije o tome izravno govorio, već o suradnji unutar Višegradske skupine, odnosu Poljske i Mađarske te infrastrukturnome povezivanju (Balogh, 2010i). Mađarska vlada u međuvremenu je o suradnjama krenula razgovarati i s Rumunjskom i Italijom (Balogh, 2010k; 2010m).

U srpnju 2010. došlo je do razmirica između mađarske vlade s jedne i MMF-a i Europske unije s druge strane vezanih uz držanje državnoga deficita u 2010. godini ispod 3,8 % i u 2011. ispod 3 % što je utjecalo i na pad vrijednosti mađarske forinte, međutim do rujna 2010. godine mađarska vlada popustila je pritiscima i složila se s uvjetima koje su joj nametnuli MMF i Europska unija (Balogh, 2010n; 2010o; 2010p).

U rujnu 2010. godine govorilo se o mađarskome sudjelovanju u energetske projekta Azerbajdžana, Gruzije i Rumunjske s ciljem dovođenja plina s Kavkaza u Rumunjsku te time

u Europsku uniju (Balogh, 2010q). U studenome je Mađarsku posjetio tadašnji zamjenik ministra vanjskih poslova Irana, Ali Ahani, te je s mađarskim ministrom vanjskih poslova Janosom Martonyijem govorio o budućoj iransko-mađarskoj suradnji s obzirom da se u posljednjih desetak godina trgovina između Mađarske i Irana smanjila za oko 90 % (Balogh, 2010s). Fidesz je imao tradicionalno kritičan odnos prema Rusiji do 2009. godine kada je Fideszov ton prema Rusiji postao neutralniji. Dolaskom na vlast 2010. godine, Fidesz je krenuo razgovarati s ruskim državnim dužnosnicima te je Viktor Orban krajem studenoga posjetio Vladimira Putina, ali nikakvi ozbiljniji rezultati nisu postignuti (Balogh, 2010t; 2010u). Mađarski dužnosnici su krajem 2010. godine razgovarali s kineskim dužnosnicima o mogućoj ekonomskoj suradnji, no dogovor također nije bio postignut (Balogh, 2010x).

U prosincu 2010. godine niz inozemnih novina osudio je usvajanje jednoga od medijskih zakona u mađarskome parlamentu (Balogh, 2010v), a zatim i njemačka vlast, predstavnici Parlamentarne skupštine Vijeća Europe i Europskoga parlamenta (Balogh, 2010w).

5. 2. Vanjska politika 2011. godine

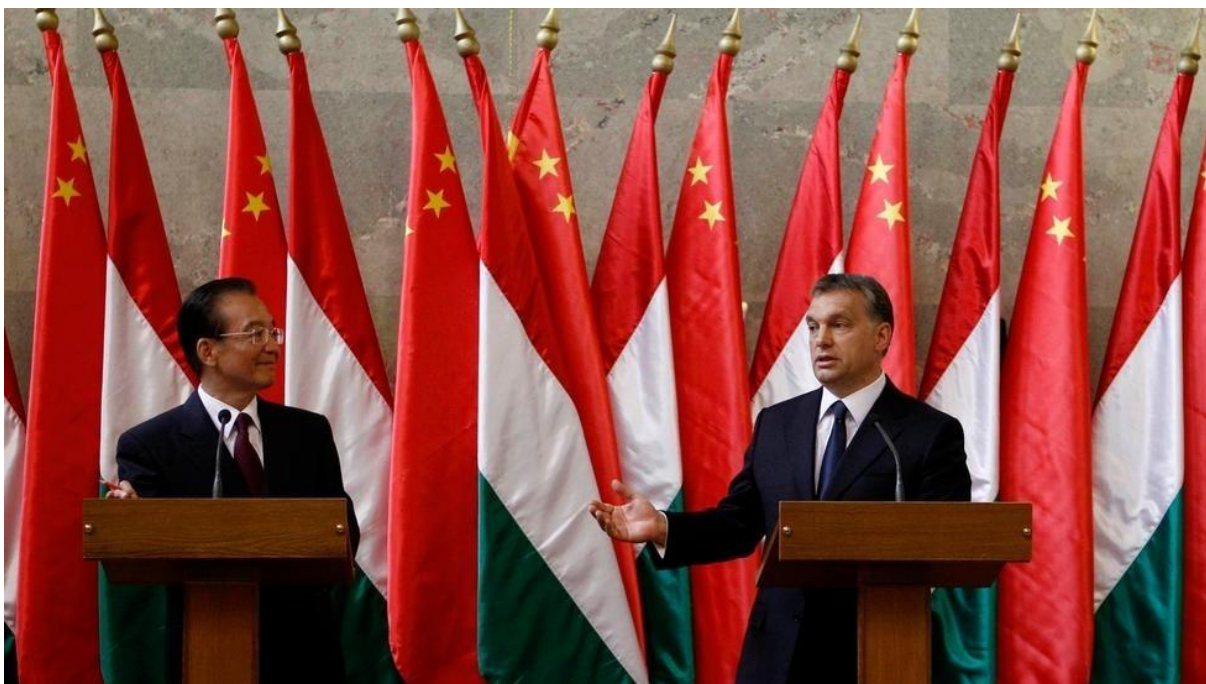
Početkom siječnja 2011. godine Mađarska je postala zemlja predsjedateljica Europske unije, međutim inozemni mediji i ustanove istovremeno su brujali o neslobodarskim medijskim zakonima u Mađarskoj (Balogh, 2011a). Takav razvoj situacije zasjenio je početak mađarskoga predsjedanja Europskom unijom te za mnoge europske dužnosnike doveo u pitanje sposobnost Mađarske za predsjedanje Europskom unijom. Europski parlament je na plenarnoj sjednici 10. ožujka 2011. usvojio Rezoluciju o mađarskom Zakonu o medijima uz tijesnu većinu, rezoluciju koju su zajedno predložili socijalisti, liberali i zeleni. Rezolucija je pozvala mađarsku vladu da uskladi medijsko zakonodavstvo s komentarima i preporukama Europske komisije, Organizacije za europsku sigurnost i suradnju i Vijeća Europe. Mađarska vlada je negirala optužbe za kršenje slobode medija te ustvrdila kako je po novim zakonima u Mađarskoj veća sloboda medija nego u brojnim zemljama Europske unije. Prije spomenute rezolucije, određeni dogovor s Europskom unijom koji je rezultirao izmjenama Zakona o medijima, već je bio postignut (Milišić, 2011).

Prije sukoba u Libiji, tadašnji predsjednik Mađarske Pal Schmitt posjetio je Libiju i razgovarao s Muammarom Gaddafijem, kojemu je ustvrdio kako Mađarska želi imati bliže veze s Libijom i Afrikom te da Libiju vidi kao zemlju s kojom Mađarska želi poslovati. Kao poslovnu partnericu Libiju je vidio i mađarski veleposlanik u Tripoliju, Bela Marton. Pri početku sukoba

u Libiji, iz Az Zawiyaha u Libiji zrakoplovima su izvučeni mađarski radnici tvrtke International Vegyepszer Zrt koja je radila na izgradnji cesta u Az Zawiyahu (Balogh, 2011c). Viktor Orban govorio je kako postoje razlike u mišljenju europskih zemalja po pitanju mogućeg europskog sudjelovanja u građanskome ratu u Libiji te da Mađarska i neke europske zemlje smatraju kako bi se vojne operacije koje bi rezultirale gubitkom povjerenja zemalja arapskoga svijeta morale izbjeći. Orban je istaknuo opasnost moguće pojačane migracije u Europu, preferenciju za uspjeh arapskih zemalja u zadržavanju stanovništva u svojim zemljama te želju da Arapi sami odluče o sudbini arapskoga svijeta. Unatoč ovakvome govoru, kada je Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda autoriziralo vojnu akciju i uvođenje *no-fly zone* u Libiji, mađarska vlada složila se s takvom odlukom (Balogh, 2011d). Mađarsko veleposlanstvo u Tripoliju u Libiji služilo je kao veleposlanstvo Europske unije kada je buktio libijski građanski rat, s obzirom da je Mađarska tada predsjedavala Europskom unijom, a mađarski veleposlanik u Libiji Bela Marton dobio je pohvale za svoj rad od Europske službe za vanjsko djelovanje (Rozsa, 2014).

Mađarska u ožujku 2011. uz Ujedinjeno Kraljevstvo, Švedsku i Češku nije pristala na dogovor po pitanju Europskog mehanizma stabilnosti, poznatijeg pod nazivom Euro-plus pakt, što je Orban objasnio mađarskom težnjom za poreznom neovisnošću i izgradnjom najkompetitivnijeg poreznog sustava u Europi (Balogh, 2011e).

Viktor Orban njegovao je dobre odnose s Hosnijem Mubarakom (sl. 10) te je posjetio Egipat netom prije početka demonstracija u toj državi koje su rezultirale Mubarakovom smjenom (Balogh, 2011c). U listopadu 2011. godine Viktor Orban posjetio je Riyadh u Saudijskoj Arabiji gdje je govorio o budućoj ekonomskoj suradnji u polju zdravstva i poljoprivrede između te dvije zemlje (Balogh, 2011s). Godina 2011. bila je godina bliskih mađarsko-kineskih odnosa, koji se najviše očituju u posjetu kineskoga premijera Wena Jiabaoa Budimpešti u lipnju (sl. 9). Mnoge kineske tvrtke sklopile su poslovne dogovore u Mađarskoj, primjerice jedna kineska tvrtka pokrenula je farmaceutsku tvrtku u Gyuli i kineski investitori pokrenuli su izgradnju tvornice za solarne kolektore u Berettyoujfalu. Najavljeno je kako će Mađarska i Kina potpisati dvanaest bilateralnih ugovora koji se tiču poslovanja (Balogh, 2011l).

Sl. 9. Wen Jiabao i Viktor Orbán u Budimpešti 2011. godine

Izvor: RFI, 2011

Sl. 10. Viktor Orbán i Hosni Mubarak u Egiptu 2011. godine

Izvor: Fideszfigyelo, 2014

Mađarska vlada tijekom 2011. godine prestala je financijski stimulirati centar-desnu Rumunjsku demokratsku uniju Mađara (RMDSZ) radi održavanja mađarske kulture u Rumunjskoj te krenula financirati novu desniju Erdeljsku mađarsku narodnu stranku. Prethodno su Fideszovi dužnosnici utjecali na unutarstranačke izbore u RMDSZ-u favoriziranjem desnijeg

kandidata za predsjednika stranke, no pobijedio je kandidat blizak prethodnome vodstvu stranke, Hunor Kelemen. Hunor Kelemen nastojao je naknadno poboljšati odnose s Fideszom i mađarskom vladom, međutim bez uspjeha (Balogh, 2011j). U vladajućim mađarskim krugovima 2011. godine govorilo se o uvođenju jednog nastavnog kurikulumu za sve Mađare karpatskoga bazena, što naročito nije dobro odzvonilo u Rumunjskoj, s obzirom da su mađarski dužnosnici Zsolt Semjen iz KDNP-a i Rosza Hoffman takve ideje iznosili u govorima na okupljanju mađarske manjine u Rumunjskoj u Tusnadfurdou (Balogh, 2011o).

Prihvatanje novog ustava u Mađarskoj u travnju 2011. godine, pokrenulo je niz kritika iz svijeta. Brige o novome ustavu u roku jednoga dana izrazio je glavni tajnik UN-a Ban Ki-moon boraveći u Budimpešti, kao i njemačko ministarstvo vanjskih poslova. Reakcije mađarskoga ministarstva vanjskih poslova prema njemačkome ministarstvu bile su negativne, govoreći kako se njemačka diplomacija ne bi trebala miješati u mađarske unutarnje poslove, naročito s obzirom na činjenicu kako je njemačka diplomacija bila detaljno obaviještena o ustavnome procesu u Mađarskoj (Balogh, 2011h). Helsinški odbor za ljudska prava ustvrdio je kako ustav sabotira demokratsko političko natjecanje, otežava političke promjene transformiranjem ustanovnih struktura, oslabljuje sustav provjera i mijenja oblik političke zajednice dajući pravo glasa ljudima koji žive u inozemstvu. Kritike je uputila i Venecijanska komisija koja se požalila na nedostatak transparentnosti u ustavnome procesu i na točku po kojoj su određene ustavne odredbe pobliže obrađene u kardinalnim zakonima, zakonima koji se usvajaju dvotrećinskom većinom u parlamentu (Balogh, 2011i). Jozsef Szajer, Fideszov europarlamentarac navođen kao autor ustava optužio je Venecijansku komisiju za nekompetentnost i nerazumijevanje ustava zbog nerazumijevanja mađarskih zakona (Balogh, 2011k). U studenome je mađarska vlada zatražila uvrštavanje Mađarske u fleksibilnu kreditnu liniju MMF-a, međutim to nije uspjela ostvariti (Balogh, 2011y; 2011x). Krajem 2011. godine, MMF i Europska komisija negativno su reagirali na mađarski zakon koji je umanjio neovisnost Mađarske narodne banke (Balogh, 2011z).

Američka državna tajnica Hillary Clinton krajem lipnja 2011. godine posjetila je Budimpeštu gdje je razgovarala s raznim političkim i civilnim vođama o stanju demokracije u Mađarskoj (sl. 11) (Balogh, 2011m). Brigu o novome mađarskome ustavu, medijskim zakonima i zakonu o religiji izrazio je Thomas O. Melia iz američkog Ureda za demokraciju, ljudska prava i rad pri Državnome tajništvu SAD-a, brigu koju su Fideszovi dužnosnici odbacili (Balogh, 2011p). Američka veleposlanica u Mađarskoj Eleni Tsakopoulos Kounalakis nahvalila je put mađarske demokracije od 1989. godine te upozorila kako Mađarska treba nastaviti tim putem, naročito u pisanju kardinalnih zakona koji se nadovezuju na čimbenike iz

novoga mađarskoga ustava (Balogh, 2011q). Hillary Clinton je 23. prosinca 2011. godine uputila otvoreno pismo Viktoru Orbanu u kojemu poziva mađarsku vladu da preispita svoje odluke vezane uz narušenu neovisnost sudstva, medijske zakone, kardinalne zakone i ustav te religijski zakon kojim se otežava službena registracija religija (Balogh, 2011z).

Sl. 11. Eleni Kounalakis, Hillary Clinton i Viktor Orbán 2011. godine

Izvor: Washington Monthly, 2015

5. 3. Vanjska politika 2012. godine

Europska komisija je 11. siječnja 2012. ustvrdila kako novi mađarski ustav ne osigurava neovisnost sudstva, središnje banke i agencije za zaštitu podataka te je zaprijetila pravnim mjerama. Dužnosnici mađarske vlade su kao odgovor na nove kritike javno branili novi mađarski ustav i kardinalne zakone. Olli Rehn, povjerenik za ekonomske i monetarne poslove Europske unije izjavio je kako Mađarska nema održivu fiskalnu politiku s obzirom da je njen deficit ispod 3 % u 2011. godini ostvaren nacionalizacijom privatnih mirovinskih fondova te da bi inače iznosio 6 %, zbog čega je Europska komisija preporučila sljedeći korak u Proceduri ekscesivnog deficita za Mađarsku (Balogh, 2012a). U veljači 2012. Europski parlament donio je rezoluciju kojom poziva mađarsku vladu da uskladi mijenjane mađarske zakone s

preporukama, kritikama i zahtjevima Europske komisije, Vijeća Europe i Venecijanske komisije (Balogh, 2012b). U istome mjesecu Europska komisija zaprijetila je suspendiranjem kohezijskih fondova Mađarskoj ako se ne bi držala deficita ispod 3 % BDP-a (Balogh, 2012c). Reakcije mađarske vlade ponovno su bile negativne te su zahtjevi Europske komisije prikazani kao znak subjektivnih loših osjećaja prema Mađarskoj (Balogh, 2012d). Venecijanska komisija je u ožujku 2012. iznijela kritike na mađarsku pravosudnu reformu, govoreći kako ozbiljno ugrožava neovisnost sudstva (Balogh, 2012f), kao i na zakon o religiji i legalnome statusu vjerskih organizacija (Balogh, 2012g). Europska središnja banka nakon kritika Mađarskoj te posljedično manjih mađarskih izmjena zakona koji se tiču neovisnosti Mađarske središnje banke odustala je od daljnjih postupaka protiv Mađarske (Balogh, 2012m).

Početkom 2012. godine Viktor Orban pismom je odgovorio na pismo Hillary Clinton iz prosinca 2011. godine o stanju demokracije u Mađarskoj, pišući kako je Mađarska uskladila svoje zakone s preporukama europskih ustanova i zahvaljujući se na lijepim riječima i savjetima (Balogh, 2012e). Odnosi između Mađarske i Njemačke su u 2012. godini bili korektni, s obzirom da Angela Merkel nije ništa javno prigovorila Viktoru Orbanu zbog stanja demokracije u Mađarskoj tijekom njegovog posjeta Njemačkoj u listopadu 2012. (Balogh, 2012r).

U travnju 2012. godine Mađarska je sudjelovala na kinesko-srednjoeuropskom ekonomskom summitu u Poljskoj, na kojemu se mađarski premijer Viktor Orban ponovno imao prilike susresti s kineskim premijerom Wen Jiabaom. Nakon susreta Viktor Orban ponovio je kako će Kina u budućnosti imati veliki ekonomski značaj za Mađarsku (Balogh, 2012i). Li Keqiang, prvi zamjenik premijera Kine, 30. travnja posjetio je Budimpeštu. Viktor Orban i Li Keqiang razgovarali su o produbljivanju ekonomskih suradnji, dok je mađarski premijer govorio i o strateškome savezu. Keqiang i Orban potpisali su sedam bilateralnih poslovno-suradničkih ugovora između Mađarske i Kine (Balogh, 2012j).

Viktor Orban je 23. travnja najavio kako MOL napušta Nabucco projekt izgradnje plinovoda iz srednjoazijskih i bliskoistočnih zemalja koji je trebao zahvatiti zemlje Europske unije, što je koreliralo s ranijim dogovorima s ruskim Gazpromom o provođenju Južnog Toka, ruskog crnomorskog plinovoda kroz Mađarsku (Balogh, 2012k). Viktor Orban 3. svibnja posjetio je Astanu, glavni grad Kazahstana, gdje je razgovarao s predsjednikom Kazahstana Nursultanom Nazarbajevom, međutim osim razgovora o diskutabilnim vezama kazaškog i mađarskog naroda nikakvi konkretni rezultati po pitanju mađarskih interesa nisu zabilježeni (Balogh, 2012l). Mađarska 2012. godine prepustila je Ramila Safarova, Azera koji je ubio armenskoga časnika Gurgena Margaryana u Budimpešti, Azerbajdžanu, zbog čega je Armenija prekinula diplomatske odnose s Mađarskom (Balogh, 2012o).

5. 4. Vanjska politika 2013. godine

Početakom 2013. godine Viktor Orban sastao se s Vladimirom Putinom u Moskvi, gdje je s njim razgovarao o ekspanziji nuklearne elektrane u Paksu u Mađarskoj, izgradnji plinovoda Južni tok, prodaji ruskoga plina, mađarskome željezničkome prijevozu i bilateralnoj trgovini (Balogh, 2013b). Antal Rogan iz Fidesza se u ožujku 2013. u Moskvi sastao sa Sergeijem Zheleznyakom iz stranke Vladimira Putina Ujedinjene Rusije, gdje su razgovarali o pretvorbi dijela rezerve Mađarske narodne banke u ruske rublje (Balogh, 2013f). U veljači 2013. godine došlo je do razmirica između mađarskih vanjskopolitičkih dužnosnika i službene Rumunjske s obzirom na zahtjeve rumunjskih Sekelja, etničkih Mađara, za autonomiju u Rumunjskoj, što je dovelo do pogoršanja odnosa Mađarske i Rumunjske (Balogh, 2013c).

U svibnju 2013. godine u Budimpešti su se održavali Saudijsko-arapski dani, na kojima je prisustvovao princ Abdulaziz od Saudijske Arabije. Mađarski ministar vanjskih poslova Janos Martonyi s njim je razgovarao o pokretanju programa studentske razmjene između Mađarske i Saudijske Arabije (Balogh, 2013l). U listopadu 2013. Viktor Orban posjetio je Indiju (sl. 12) zajedno s ministrom gospodarstva Zoltanom Balogom, gdje su s indijskim državnim dužnosnicima razgovarali o budućoj ekonomskoj suradnji (Balogh, 2013t). Viktor Orban i mađarski dužnosnici i poduzetnici posjetili su Tursku u prosincu 2013. godine (sl. 13). Viktor Orban je razgovarao s tadašnjim turskim predsjednikom Abdullahom Gulom, kao i premijerom Recepom Tayyipom Erdoganom. Viktor Orban je izrazio podršku putu Turske u Europsku uniju, a Turska je oslobodila mađarske građane potrebe za vizom za posjet Turskoj (Balogh, 2013u).

Sl. 12. Viktor Orban u Indiji 2013. godine

Izvor: Hungarian Spectrum, 2013

Sl. 13. Viktor Orban i Recep Tayyip Erdogan u Ankari 2013.

Izvor: Foreign Policy, 2018

Mađarskoj je zbog problema u demokraciji u proračunu Europske unije za razdoblje od 2014. do 2020. alocirano 20 % manje sredstava nego što je inače predviđeno (Balogh, 2013d). Norveški helsinški odbor 2013. godine donio je izvješće pod nazivom *Demokracija i ljudska prava na kocki u Mađarskoj*, u kojemu problematizira različite aspekte slabljenja demokracije u Mađarskoj pod Fideszom u njegovome drugome mandatu (Balogh, 2013e). U 2013. godini, Vijeće Europe i Europska komisija ponovno su kritizirali Mađarsku zbog mađarskoga ustava, konkretno četvrtoga amandmana, i medijskih zakona i praksi (Balogh, 2013h). Kada je Odbor Europskoga parlamenta za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (LIBE) donio nacrt izvješća o stanju demokracije u Mađarskoj, poznatijeg kao *Tavares izvješće* (sl. 14), zastupnici MSZP-a u Europskome parlamentu odbili su potpisati nacrt, misleći kako sadrži financijske sankcije za Mađarsku te govoreći kako mađarski građani ne bi smjeli biti kažnjavani za grijehove njihove vlade (Balogh, 2013j). Govoreći o stanju demokracije u Mađarskoj, Angela Merkel je rekla kako ne treba slati „cijelu konjicu“ na Mađarsku, već djelovati polako kako bi se Mađarska vratila europskim vrijednostima, na što je Viktor Orban žustro odgovorio govoreći kako je Njemačka već slala konjicu u obliku tenkova, aludirajući na Drugi svjetski rat, te kako to ne bi opet trebala činiti (Balogh, 2013k). U međuvremenu, u svibnju 2013. Mađarska je izašla iz procedure ekscesivnoga deficita Europske komisije nakon što je mađarski deficit uspješno spušten ispod 3 % (Balogh, 2013m). Venecijanska komisija proglasila je cijeli četvrti amandman mađarskoga ustava neprihvatljivim (Balogh, 2013n). Fideszovi članovi Europskoga parlamenta te etničke Mađarke Edit Bauer iz Slovačke i Csaba Sogor iz Rumunjske zajedno su uložili preko 200 amandmana na nacrt tzv. *Tavares izvješća* (Balogh, 2013o). Većina Fideszovih amandmana odbačena je te je *Tavares izvješće* prihvaćeno u LIBE-u s 31 glasom za, 19 protiv i 8 suzdržanih. Fidesz je, iako je veliki dio LIBE-a sačinjavala europska centar-desnica i desnica, izvješće nazvao stranačkim diktatom europske ljevice (Balogh, 2013p). Europski parlament je *Tavares izvješće* prihvatio s 370 glasova za, 248 protiv i 82 suzdržanih. Prihvaćanjem izvješća Europski parlament postigao je pravne temelje za daljnje djelovanje po pitanju demokracije u Mađarskoj (Balogh, 2013q).

Sl. 14. Rui Tavares i Viktor Orbán u Europskome parlamentu 2013. godine

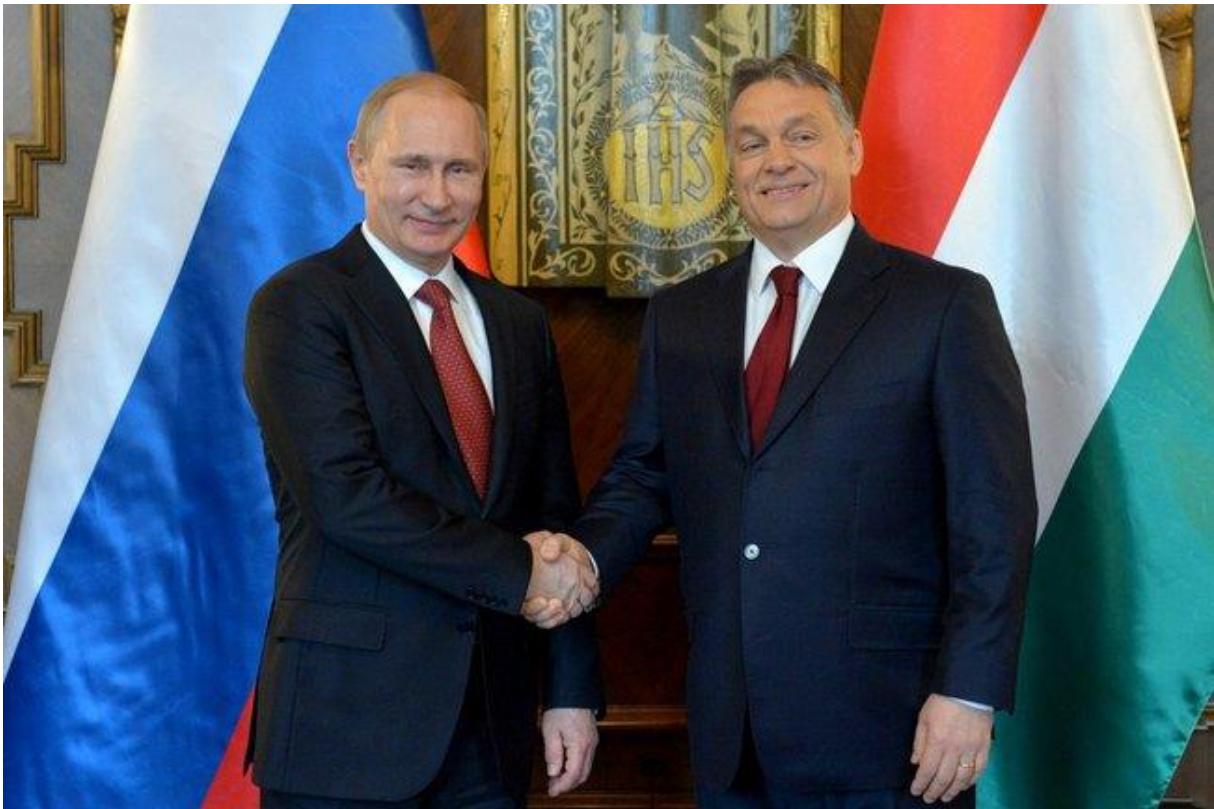
Izvor: Flickr, 2013

Nakon što je hrvatska vlast odlučila položiti zahtjev za međunarodnim uhidbenim nalogom za Zsoltana Hernadija, upravitelja energetske tvrtke MOL, sa sumnjom da je Zsolt Hernadi podmitio nekadašnjega hrvatskoga premijera Ivu Sanadera kako bi MOL mogao kupiti većinu dionica INA-e, hrvatske naftne tvrtke, Viktor Orbán odlučio je reagirati. Poručio je kako je djelovanjem hrvatske vlasti sukob MOL-a i hrvatske države prerastao na političku razinu. Mađarska vlada odlučila je izvršiti utjecaj na upravu MOL-a da ako je potrebno, pokrene prodaju svojih dionica INA-e hrvatskoj državi ili trećoj strani. Zoran Milanović, tadašnji hrvatski premijer, poručio je kako hrvatska vlada nema utjecaja na državna pravna tijela, dok je Ivo Josipović, tadašnji hrvatski predsjednik, poručio kako Viktor Orbán vjerojatno ne shvaća da Hrvatska nije kao Mađarska, u kojoj vlada može naređivati sudskoj vlasti (Balogh, 2013s).

5. 5. Vanjska politika 2014. godine

Vlada Viktora Orbána je u vanjskoj politici prioritet stavila na poboljšanje odnosa s istočnim državama poput Rusije, Kine, Japana i Azerbajdžana te se ističe dogovor s Rusijom

za proširenje nuklearnoga reaktora u Paksu u Mađarskoj (sl. 15). S druge strane, Fideszovi političari intenzivno su napadali Europsku uniju s ciljem prikazivanja vladine politike kao borbe protiv strane dominacije Zapada te se vrhuncem takve retorike smatra mađarsko odbacivanje izvješća Europskoga parlamenta o zloupotrebama demokracije u Mađarskoj 2013. godine. Orbanovala nećkala se u osudi Rusije za njezinu ulogu u sukobima u Ukrajini, no Mađarska je na kraju ipak stala uz svoje zapadne saveznike. Za stanje demokracije u Mađarskoj, od njemačkih političkih stranaka Fidesz je dobivao kritike od lijevog SPD-a, dok ga je branio demokršćanski CSU. Angela Merkel i njezin demokršćanski CDU bili su neizjašnjeni po pitanju Fideszove politike u Mađarskoj, a Viktor Orbán retorikom nije izravno napadao Njemačku niti CDU. Sjedinjene Američke Države 2014. godine aktivnije su kritizirale mađarsku vladu, što se poklapa s početkom sukoba u Ukrajini. SAD, uključujući tadašnjeg predsjednika Baracka Obama, kritizirao je Mađarsku zbog niza političko-društvenih procesa: poticanja nacionalizma, ograničavanja slobode medija, demoniziranja civilnoga društva itd.; što su pojačane kritike koje se mogu uzročno povezati s mađarskim približavanjem Rusiji. Mađarska vlada 2014. godine pokrenula je pravne postupke protiv udruga koje financira norveška država obrazložene financijskim malverzacijama, zbog čega je između Mađarske i Norveške došlo do pisanih prepirki (Gyori, 2015).

Sl. 15. Vladimir Putin i Viktor Orbán 2015. godine

Izvor: Dnevno, 2017

6. Političke promjene u Mađarskoj od 2015. do 2019. godine

6. 1. Politički procesi 2015. godine

Fideszova popularnost slabila je nakon lokalnih izbora u listopadu 2014. godine. Neki od razloga nalaze se u Fideszovim sukobima s medijima u 2014. godini, naime u sukobu s televizijom RTL Klub i medijskim carstvom Lajosa Simicske, nekadašnjeg Orbanovog prijatelja i financijera Fidesza, koji su izvještavali o Fideszovoj korupciji na državnoj razini. Fideszovi politički stratezi nisu brinuli o izgubljenim glasačima ako oni nemaju za koga drugoga glasati, međutim stratezi su upravo alternativu Fideszu pronašli u desnoj stranci Jobbik. Stoga je Fidesz 2015. godine krenuo govoriti o temama bliskim Jobbikovim glasačima, prije svega o novonastaloj migracijskoj krizi govoreći kako Mađarska nije zemlja imigracije i da migranti neće biti prihvaćeni u Mađarsku, ali i primjerice o temi smrtne kazne. O migracijama je Fidesz govorio i prije no što je veliki val migranata došao do Mađarske te tada javnost nije bila previše zainteresirana za Fideszovu retoriku o migracijama, no onda je taj val došao i do Mađarske. Kako su pristizale vijesti o stotinama i tisućama migranata koji se skupljaju na granici s Mađarskom, Viktor Orban najavio je podizanje velike žičane ograde. Fideszova spremna reakcija u migrantskoj krizi 2015. godine zabilježena je kroz jesenske ankete iste godine u kojima je zabilježen određeni rast podrške Fideszu, dok je dotadašnji nagli Jobbikov porast bio zaustavljen. Mađarska ljevica protestirala je zbog vladine negativne retorike prema migrantima te poručivala kako migrantska kriza zapravo nije problem. Jobbik je prije no što je migrantska kriza zahvatila Mađarsku govorio kako Fidesz prenapuhava opasnost koju predstavljaju migranti. Državna izgradnja žičane ograde (sl. 16) na granicama sa Srbijom i Hrvatskom kombinirana je s Fideszovim zakonskim izmjenama koje se tiču ilegalnih prelazaka mađarske granice, koje su olakšale mađarskoj policiji odvratanje migranata s teritorija Mađarske (Biro-Nagy, Gyori i Boros, 2016).

Sl. 16. Mađarska granična ograda 2015. godine

Izvor: Daily Mail, 2015

U 2015. godini mađarska ljevica bila je razjedinjena i često neprijateljski nastrojena među sobom. Jobbik je nastavio sa svojom strategijom promjene komunikacije kako bi privukao što više glasača, tijekom čega se suočavao s radikalnim elementima u svojoj stranci. Jobbik je propustio šansu ostvariti političke poene na desnici preduhitriivanjem Fidesza u reakciji po pitanju tada dolazeće migrantske krize, što se pripisuje Jobbikovoj namjeri stvaranja mirnije javne slike stranke (Biro-Nagy, Gyori i Boros, 2016).

6. 2. Politički procesi 2016. godine

U Mađarskoj 2016. godine na Fideszov prijedlog proveden je referendum o odbijanju migrantskih kvota Europske unije te je 98 % glasača glasalo protiv prihvaćanja migrantskih kvota, međutim nije postignuta izlaznost viša od 50 %. Jobbik je smatrao referendum nepotrebnim s obzirom da je u mađarskome parlamentu postojala dovoljna podrška antiimigrantskim propisima, a mađarska ljevica bojkotirala je izlazak na referendum znajući kako referendum nije važeći ako na njega ne izađe 50 % građana s pravom glasa (Biro-Nagy, Gyori i Pogatsa, 2017).

Mađarska oporba je u 2016. godini ostala razjedinjena, dok su se Fidesz-orijentirani mediji koncentrirali na napade protiv Gabora Vone, predsjednika Jobbika, kao najjačega vođe oporbe (sl. 17). Među mađarskim lijevim strankama 2016. godine ozbiljnije se govori o predizborima za vodeće kandidate za buduće izbore u Mađarskoj, na koje bi ljevica mogla udruženo izlaziti. Mađarska zelena i centristička stranka LMP načelno se držala izvan takvih dogovora – ostavkom jednog od vođa LMP-a Andrasa Schiffera LMP dužnosnici su se mjestimično pojavljivali u društvu vođa iz političkih stranaka ljevice, ali kada je LMP-ov kandidat izabran u mađarski ustavni sud, došlo je do napada na LMP od dužnosnika lijevih političkih stranaka te je nestala mogućnost suradnje za navedene političke aktore. U 2016. godini su se u Jobbiku odvijali unutarstranački sukobi koji su rezultirali konsolidacijom moći Gabora Vone i njegovih suradnika te uspjehom deradikalizaciji stranke (Biro-Nagy, Gyori i Pogatsa, 2017).

Sl. 17. Gabor Vona 2016. godine

Izvor: Euractiv, 2016

6. 3. Politički procesi 2017. godine

MSZP 2017. godine predodredio je za svoga kandidata za premijera Laszla Botku, gradonačelnika Szegeda, kojemu je cilj bio stvoriti predizbornu koaliciju ljevice, ali bez Ferenc Gyurcsanya, bivšega premijera Mađarske i predsjednika stranke Demokratske

koalicije. S obzirom da nije uspijevaao u stvaranju takve predizborne koalicije, Botka se u listopadu povukao kao potencijalni kandidat za premijera iz redova MSZP-a, a kao novi kandidat za tu poziciju izabran je načelnik četvrti Zuglo u Budimpešti i dopredsjednik manje lijevo-zelene stranke Dijalog, nekadašnji prominentni LMP-ov kandidat Gergely Karacsony (sl. 18). Krajem 2017. godine pozicija MSZP-a kao glavne stranke ljevice bila je relativna te je Demokratska koalicija bila vrlo blizu MSZP-ovom postotku popularnosti među biračima. Nova stranka Momentum i LMP nisu se htjeli povezivati sa strankama mađarske ljevice (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2018).

Sl. 18. Gergely Karacsony

Izvor: Alchetron, 2018b

Fidesz je političkim porukama u 2017. godini krenuo osvajati umirovljene glasače, a Jobbik je nastavio smjerom prema centru umjerenijom retorikom, ali i prema ljevici govoreći o socijalnim pitanjima. Fidesz je kroz mrežu medija pod svojim utjecajem, identificirajući Jobbik kao glavnu oporbenu stranku, napadao Jobbikove dužnosnike, optužujući Gabora Vonu, predsjednika Jobbika, za homoseksualnost te parlamentarnog vođu Jobbika Janosa Volnera za nevjernost supruzi. Međutim, najveći napad na Jobbik bila je kazna Državnog revizijskog ureda Jobbiku u iznosu od 1,1 milijun eura, na upitnim temeljima s obzirom na visinu kazne. Kao objašnjenje navedenoga ureda za kaznu navodi se činjenica da je Jobbik za političku kampanju unajmio jumbo plakate ispod tržišne cijene. Iznajmila im ih je tvrtka Lajosa Simicske, oligarha nekad povezanoga s Fideszom, koji je tada s Fideszom bio u otvorenom i javnom sukobu.

Važan čimbenik koji je potvrdio promjenu u Jobbikovoju politici jest osuda izmjena visokoškolskoga zakona koji je kao posljedicu imao pravne sankcije Srednjoeuropskomu sveučilištu (CEU) u Budimpešti, koja se nije mogla očekivati s obzirom da CEU i njegov osnivač George Soros (sl. 19) predstavljaju sve ono protiv čega se Jobbik borio godinama. Kao primjer otvorenosti Jobbika prema ljevici navodi se europska građanska inicijativa Unija plaća, u kojoj je Jobbik imao vodeću ulogu. Govoreći o primjerima politika Fidesza poput snažnog otpora imigraciji i napadima na civilni sektor i CEU, teško je zaključiti je li krajnje desna stranka u 2017. godini u Mađarskoj bila Fidesz ili Jobbik (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2018).

Sl. 19. George Soros

Izvor: Grabancijaš, 2019

Izmjene visokoškolskoga zakona koje su promijenile uvjete poslovanja za strana sveučilišta te efektivno otežale legalno poslovanje Srednjoeuropskome sveučilištu uzrokovale su negativne reakcije mađarskoga civilnoga društva te svjetskih medija i ustanova. Zakon od stranih sveučilišta, osim novih financijskih pravila, traži potpisivanje bilateralnog sporazuma između države domaćina sveučilišta i mađarske vlade o njegovom djelovanju te postojanje odjeljka sveučilišta u domaćinskoj državi, što je uvjet koji je Srednjoeuropsko sveučilište ispunilo djelovanjem u američkoj saveznoj državi New York. Ugovor između države New York i mađarske vlade postojao je od jeseni 2017. godine, međutim mađarska vlada ga još nije bila potpisala. Mađarska vlada je od čelnika nevladinih organizacija koje povezuje s Georgeom Sorosom zatražila izvješća o osobnome bogatstvu, izvješća nevladinih organizacija o svim

novčanim sredstvima stranoga podrijetla i javno napadala navedene organizacije optužujući ih da su strani agenti koji narušavaju neovisnost Mađarske. Neki od najvećih NVO-a najavili su kako se neće držati novoga zakona i da će bilo kakve pravne postupke odvesti na međunarodni sud (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2018).

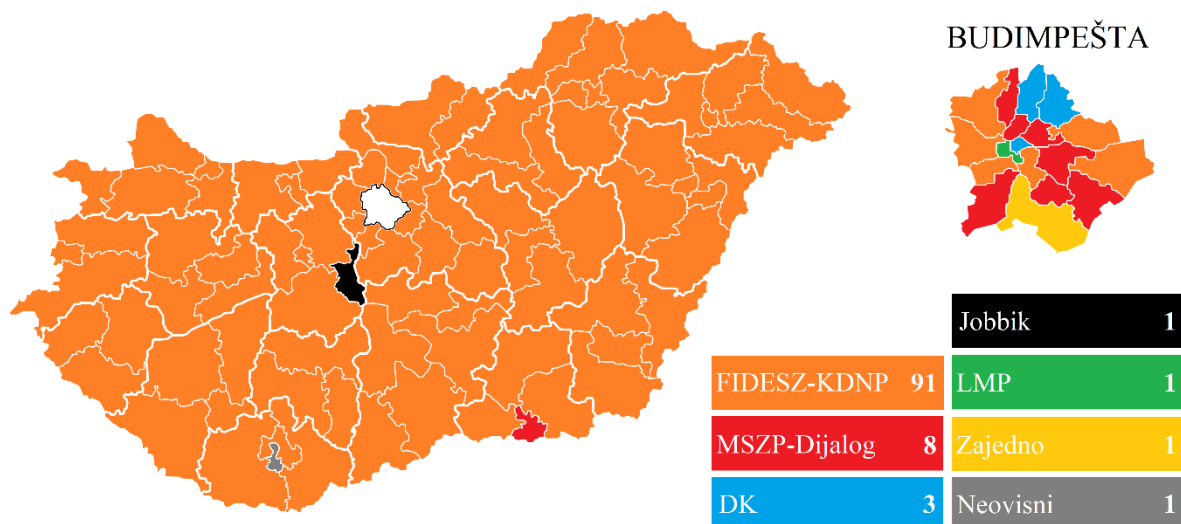
6. 4. Politički procesi 2018. godine

Na parlamentarnim izborima 2018. godine Fidesz-KDNP ponovno je osvojio dvotrećinsku većinu, s 49,27 % apsolutnoga broja glasova i 133 mjesta u parlamentu, što čini 66,83 % svih mjesta u parlamentu. Naglašena su tri čimbenika Fideszove pobjede: sistematsko slabljenje mađarskoga demokratskoga sustava, uspjeh Orbanove antiimigracijske platforme i fragmentacija oporbe. Pravila za kampanju i medije favorizirali su Fidesz te je granica između države i vladajuće stranke zamućena, primjerice kroz državno financiranu kampanju vladajuće stranke i kazne Državnoga revizijskoga ureda oporbenim strankama. Koncentracijom na pitanje migracija Fidesz je dobio podršku glasača za dvotrećinsku većinu bez da je ulazio u socijalna pitanja, a nije gostovao niti u medijskim debatama. Oporba je ponovno bila razjedinjena: Jobbik je postigao 19,06 % apsolutnoga broja glasova i 26 mjesta u parlamentu, MSZP i Dijalog (Parbeszed) su na zajedničkoj listi postigli 11,91 % glasova i 20 mjesta, LMP 7,06 % glasova i 8 mjesta te Demokratska koalicija 5,38 % glasova birača i 9 mjesta u parlamentu (tab. 5) (sl. 20) (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

Tab. 5. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2018. godine

Izborne liste	Fidesz-KDNP	Jobbik	MSZP-Dijalog	LMP	DK
Udio glasova (%)	49,27	19,06	11,91	7,06	5,38
Broj parlamentarnih mjesta	133	26	20	8	9
Udio parlamentarnih mjesta (%)	66,83	13,07	10,05	4,02	4,52

Izvor: Biro-Nagy, Gyori i Sebok. 2019

Sl. 20. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2018. godine po jednočlanim izbornim jedinicama

Izvor: Downes i Wai, 2018 i Wikipedia, 2019

Iako je većinom 2018. godine mađarska oporba bila razjedinjena kao i u prethodnih osam godina, krajem godine dogodila se neobična situacija u mađarskome parlamentu. Vlada je krajem 2018. donijela zakon koji znatno umanjuje radnička prava i to je u mađarskome parlamentu izazvalo niz reakcija oporbe. S obzirom na niz replika koje su uslijedile, predsjedavatelj sjednicom parlamenta Sandor Lezsak iz redova Fidesza oduzimao je riječ oporbenim govornicima iz razloga da se ponavljaju te da daju nepotrebne kritike predsjedavatelju. To je rezultiralo galamom iz redova oporbe i inače nevjerojatno, grupnom fotografijom oporbenih parlamentaraca, od Jobbika do Demokratske koalicije (sl. 21). Ovome događaju simbolično se pridaje značaj kao otvaranju mogućnosti suradnje oporbe, kao što se dogodilo i u prosvjedima protiv prethodno navedenoga zakona te osnivanja upravnih sudova pod ministarskom kontrolom u prosincu 2018. godine. Zakon koji umanjuje radnička prava protiv kojega su prosvjedovale oporbene stranke u mađarskome javnome mnijenju naziva se „robovskim zakonom“. Zakon je poslodavcima omogućio ne platiti prekovremene sate svojim radnicima i do dvije i pol godine, kojih je na godišnjoj bazi moglo biti i do 400 sati po radniku. Peter Szijjarto, mađarski ministar vanjskih poslova i trgovine je ustvrdio kako je navedeni zakon rezultat dugotrajnoga zahtjeva njemačkih investitora u Mađarskoj koji imaju problema s nedostatkom radnika. Zakon je unatoč opstrukcijama oporbe izglasan u mađarskome parlamentu (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

Sl. 21. Grupna fotografija mađarske oporbe u parlamentu 2018. godine

Izvor: Daily News Hungary, 2018

Mađarska ljevica bila je razjedinjena tijekom 2018. godine, s iznimkom MSZP-a i stranke Dijalog koji su formirali koaliciju na parlamentarnim izborima. Nakon parlamentarnih rezultata koji nisu odgovarali očekivanjima Gabora Vone, on je odstupio s mjesta predsjednika stranke Jobbik. U Jobbiku su propisani izbori te je prethodno stranačko vodstvo kao kandidata za predsjednika stranke iznijelo Tamasa Sneidera s izvršnim dopredsjednikom Martonom Gyongyosijem. Međutim, kandidirao se i Laszlo Toroczkai koji je htio vratiti stranku svojim radikalnim temeljima. Na izborima je prevladala opcija koja je htjela nastaviti djelovati u smjeru kojim je prethodno započeo Gabor Vona, smjerom deradikalizacije Jobbika, opcija Tamasa Sneidera. Laszlo Toroczkai je nakon toga osnovao vlastitu stranku krajnje desnice pod nazivom *Naša domovina* (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

Mađarska vlada je u 2018. godini uvela tzv. „Zaustavi Sorosa“ zakon kojim postaje ilegalno podržavati ilegalne migrante u Mađarskoj na bilo koji način. Većina aktivnosti Srednjoeuropskoga sveučilišta preseljena je u Beč, s obzirom da mađarska vlada nije htjela potpisati ugovor s američkom državom New York koji je preduvjet za legalno djelovanje Srednjoeuropskoga sveučilišta u Mađarskoj (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

6. 5. Politički procesi 2019. godine

U svibnju 2019. godine održani su izbori za Europski parlament, a na njima je u Mađarskoj ponovno dominirala Fidesz-KDNP koalicija s 52,56 % apsolutnoga broja glasova, postižući sličan rezultat onome s europarlamentarnih izbora 2014. godine, na kojima je postigla 51,48 % glasova. Odnosi snaga oporbe su se na europarlamentarnim izborima 2019. godine promijenili te je tako Demokratska koalicija postigla drugi najbolji rezultat s 16,05 %, Momentum kao nova stranka na europarlamentarnim izborima 9,93 %, a MSZP samo 6,61 % i Jobbik 6,34 %. Naša domovina Laszla Toroczkaia s 3,29 % glasova i LMP s 2,18 % glasova nisu uspjeli ući u europski parlament. Nekoliko čimbenika može se identificirati kao zaslužne za uspon popularnosti Demokratske koalicije: snažna protu-Fidesz retorika, uspješan početak političke karijere Klare Dobrev, žene Ferenc Gyurcsanyja i profederalni stavovi na europskoj razini. Uspjeh Momentuma pripisuje se nedostatku alternative za mnoge oporbene glasače, naročito mlade, dok se neuspjeh LMP-a pripisuje unutarstranačkim problemima i nedostatku suradnje s drugim oporbenim strankama. MSZP-ov neuspjeh je velikim dijelom uzrokovan pomakom preferencije nekadašnjih MSZP-ovih glasača prema Demokratskoj koaliciji, a Jobbikov nejasnom umjerenom javnom slikom stranke s obzirom na krajnje desnu prošlost i odvajanje Naše domovine iz Jobbika (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2020).

Lokalni izbori u listopadu 2019. godine, s obzirom na političku premoć Fidesza u Mađarskoj, odlično su prošli za oporbu. Gergely Karacsony iz stranke Dijalog na izborima uklonio je Istvana Tarlosa s pozicije i postao gradonačelnikom Budimpešte te su oporbene kandidati postali gradonačelnici u ukupno 10 od 23 veća mađarska grada. Najveći razlog zašto je tomu tako jest suradnja većine oporbe na izborima za gradonačelnike na kojima su oporbene stranke različitih političkih profila davale podršku zajedničkim kandidatima. Lokalni izbori 2019. godine prvi su značajnije uspješni izbori za mađarsku oporbu od 2010. godine unatoč ekonomskome rastu, rastućim plaćama i vrlo niskoj nezaposlenosti, zbog čega možemo zaključiti kako je ključ ovoga uspjeha bila upravo suradnja oporbe. Rezultati oporbe bili su bolji u urbanim područjima, dok je u ruralnim područjima Fidesz i dalje zadržao dominaciju (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2020).

Mađarska vlada u 2019. godini odustala je od osnivanja upravnih sudova odgovornih Ministarstvu pravosuđa čime bi se dodatno kršila neovisnost pravosuđa u Mađarskoj, što su mađarske nevladine organizacije, kao i strane ustanove dočekale s olakšanjem. Fidesz je kroz 2019. godinu nastavio koristiti temu migracija u svojim političkim porukama (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2020).

7. Vanjska politika Mađarske od 2015. do 2019. godine

7. 1. Vanjska politika 2015. godine

U 2015. godini, Mađarsku su posjetile vođe dviju zemalja važnih na europskoj i svjetskoj razini, Njemačke i Rusije: Angela Merkel, njemačka kancelarka i Vladimir Putin, ruski predsjednik. Posjet Vladimira Putina interpretirao se kao iskazivanje moći Rusije, s porukom da ruski predsjednik može posjetiti glavni grad zemlje članice Europske unije čak i kad je Rusija pod sankcijama EU zbog umiješanosti u sukob u Ukrajini. Posjet Angele Merkel interpretirao se kao pokušaj uravnoteženja odnosa s Mađarskom kako bi ona poštivala zajedničku vanjsku politiku Europske unije (sl. 22). Posjet Vladimira Putina Mađarskoj koštao je Fidesz dobrih odnosa s poljskim političkim akterima (Biro-Nagy, Gyori i Boros, 2016).

Sl. 22. Angela Merkel i Viktor Orbán 2015. godine

Izvor: Budapest Beacon, 2015

Novi vanjskopolitički prioritet za Mađarsku je u 2015. godini postalo tzv. „otvaranje prema jugu“, u odnosu na dotadašnje „istočno otvaranje“ koje je kao zadatak imalo otvoriti nove i poboljšati postojeće ekonomske veze s europskim i azijskim zemljama na istoku. „Otvoravanje prema jugu“ za zadatak imalo je postići nove i bolje trgovinske veze s Latinskom Amerikom i Karibima s jedne strane i s Afrikom s druge strane. Odnos Sjedinjenih Američkih

Država prema Mađarskoj smekšao se smjenom dotadašnjeg američkog veleposlanika u Mađarskoj Andrea Goodmana i imenovanjem veleposlanice Colleen Bell, ali i ona je u listopadu 2015. godine u jednome govoru ponovila sve ono što po SAD-u nije bilo pravilno u Mađarskoj i u 2014. godini. Europska komisija pokrenula je pravni postupak po pitanju ekspanzije nuklearne elektrane u Paksu u Mađarskoj, unutar kojega se propitivalo je li ograđivanje natječaja za ekspanziju elektrane od drugih izvođača radova osim ruskog Rosatoma kršenje pravila za javnu nabavu Europske unije. Sličan postupak Europska komisija pokrenula je i po pitanju mađarskih zakona koji reguliraju traženje azila (Biro-Nagy, Gyori i Boros, 2016).

Strogo djelovanje mađarske vlade po pitanju migracijske krize Mađarsku je dovelo u komunikacijske sukobe s Austrijom, Hrvatskom, Srbijom i Rumunjskom, ali i privuklo kritike vlada Francuske, Švedske, Španjolske i Luksemburga. Odnos Mađarske sa svim zemljama Višegradske skupine poboljšao je s obzirom na njihovu zajedničku politiku po pitanju neprimatka imigranata i odbijanja izbjegličkih kvota diktiranih od Europske unije. Viktor Orban 2015. godine postao je politička osoba s kojom se identificiralo ili kojoj se protivilo u sklopu unutarnjih političkih sukoba u Hrvatskoj i Austriji, a Viktor Orban i njegov stav o primitku izbjeglica i migranata postao je popularan u široj srednjoeuropskoj regiji. Do migrantske krize njemačko-mađarski odnosi činili su se idiličnima, međutim s nastupom migrantske krize, mađarski Fidesz je krenuo s oštrom retorikom prema njemačkoj kancelarki Angeli Merkel, koju su smatrali velikim dijelom odgovornom za novonastalu krizu s obzirom na njen poziv izbjeglicama da dođu u Njemačku. S druge strane, odnos Fidesza i Viktora Orbana te njemačke Kršćanske socijalne unije (CSU) poboljšao se te je Viktor Orban od te stranke dobio punu podršku za svoju antiimigrantsku politiku (Biro-Nagy, Gyori i Boros, 2016).

7. 2. Vanjska politika 2016. godine

Viktor Orban je 2016. godine pozvao na stvaranje zajedničke vojske Europske unije, što je u kontradikciji s dotadašnjim suverenističkim smjerom koji je Orban zauzeo unutar EU, no toj ideji daje se značaj kao pojačanju za čuvanje zajedničkih granica Europske unije od ilegalnih migrantskih graničnih prelazaka. Unatoč kritikama mađarske vlade upućenim Europskoj uniji u 2016. godini, iz EU nisu dolazili odlučni odgovori. Odnosi unutar Višegradske skupine poboljšani su načelnom suradnjom po pitanju protivljenja ilegalnoj imigraciji. Viktor Orban uoči predsjedničkih izbora u SAD-u kazao je kako je u interesu Mađarske izbor Donalda Trumpa, što je interpretirano kao podrška Viktora Orbana Donaldu Trumpu, koja je mogla ugroziti mađarske interese u slučaju izbora Hillary Clinton za

predsjednicu SAD-a. Međutim, izbor Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima krajem 2016. godine neizravno je povoljno utjecao na američko-mađarske odnose s obzirom na Trumpovo lagano odnošenje prema Rusiji, čime je mogao splasnuti i američki kritičizam prema prisnim mađarsko-ruskim odnosima i stanju demokracije u Mađarskoj (Biro-Nagy, Gyori i Pogatsa, 2017).

7. 3. Vanjska politika 2017. godine

Viktor Orban je 2017. godine govoreći o tadašnjim njemačkim parlamentarnim izborima ustvrdio: „Moramo izmoliti tihu molitvu za pobjedu Angele Merkel“ (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2018, 35). Mađarskoj je odgovarala pobjeda stranke CDU Angele Merkel u odnosu na SPD, njemačke socijal-demokrate, s obzirom da je pobjeda CDU-a za Fidesz označavala nepromijenjene odnose Njemačke i Mađarske, koji su bili relativno neutralni unatoč Fideszovim kritikama Angele Merkel. Fideszovi dužnosnici sastajali su se s dužnosnicima njemačkih saveznih država, a mediji povezani s Fideszom odavali su simpatije prema njemačkoj nacional-konzervativnoj stranci Alternativa za Njemačku (AfD). Ekspulziji CEU-a iz Mađarske javno se usprotivio predsjednik Europske pučke stranke, Manfred Weber iz njemačkoga CSU-a. Ton dužnosnika Sjedinjenih Američkih Država prema Mađarskoj s obzirom na Fideszovu ofenzivu na nevladine organizacije i Srednjoeuropsko sveučilište nije se promijenio pobjedom Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima te je i dalje bio negativan. Odnos Mađarske i Rusije nastavljen je u prijateljskome tonu s obzirom na projekt ekspanzije nuklearne elektrane u Paksu i jenjavanje teme sukoba u Ukrajini u svjetskim medijima (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2018).

7. 4. Vanjska politika 2018. godine

Govor Viktora Orbana etničkim Mađarima 2018. godine u Tusnadfurdu u Rumunjskoj označio je prekretnicu u Orbanovom viđenju Europske unije. EU za Viktora Orbana više nije bio samo strani čimbenik koji nameće svoju volju Mađarskoj, već Orban navješta promjenu Europske unije na europarlamentarnim izborima 2019. godine u smjeru vrijednosti koje sam zastupa: konzervativne, antiimigracijske i obiteljske vrijednosti. Ističe se prelijevanje *orbanizma* u druge europske zemlje – stranke koje zastupaju veliki dio vrijednosti koje zastupa Viktor Orban krajem 2018. godine na vlasti su u Poljskoj, Češkoj, Slovačkoj, Bugarskoj, Rumunjskoj, Austriji i Italiji (sl. 23), a ojačale su stranke sličnih vrijednosti u oporbi u

Francuskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj i drugdje. Fidesz je pružao retoričku podršku navedenim strankama, koju su iste Viktoru Orbanu uzvratile, dok je kritizirao europske stranke desnoga centra koje čine njegovu europarlamentarnu grupaciju, Europsku pučku stranku (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

Sl. 23. Viktor Orbán i Matteo Salvini u Milanu 2018. godine

Izvor: DW, 2019

Sl. 24. Judith Sargentini u Europskome parlamentu 2018. godine

Izvor: Euractiv, 2018

Europski parlament 12. rujna 2018. godine na temelju izvještaja Judith Sargentini (sl. 24) o stanju demokracije u Mađarskoj glasao je o pokretanju procesa opisanoga u Članku 7, s obzirom na sumnju o kršenju vrijednosti Europske unije od strane vlade Viktora Orbana. Pokretanje procesa izglasano je dvotrećinskom većinom u Europskome parlamentu. Tijekom debate na plenarnoj sjednici Europskoga parlamenta, Viktor Orbán suprotstavio se kritikama navedenim u tzv. Sargentini izvješću te je iskoristio priliku za kritiziranje Europske pučke stranke, koju je nazvao slabašnom slijednicom socijalista i liberala. Izvješće je sadržalo optužbe da je mađarska vlada ograničila slobode govora, medija i udruživanja, sabotirala djelovanje ustavnoga i izbornoga sustava i neovisnost sudske vlasti te niz drugih optužbi. Provladini mediji u Mađarskoj su prema autorima izvješća nazvali „Soros-izvješćem“ i tvrdili kako je puno laži te da je pravi cilj izvješća osveta Viktoru Orbánu zbog antiimigracijske politike (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

Novi veleposlanik SAD-a u Mađarskoj David Cornstein nije imao kritike na stanje demokracije u Mađarskoj kao njegovi prethodnici, ali je stao u obranu Srednjoeuropskoga sveučilišta koje je bilo pod napadom mađarskoga zakonodavstva. Međutim, naposljetku je Cornstein promijenio mišljenje i po tome pitanju te stao uz Viktora Orbána, a okrivio Georgea Sorosa što se nije potrudio imati bolje odnose s Orbánom. U 2018. godini Viktor Orbán u dva navrata sastao se s Vladimirom Putinom čime su njegovani dobri odnosi s Rusijom, a vanjska politika Mađarske je bila vrlo prijateljski nastrojena i prema Turskoj i Kini (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2019).

7. 5. Vanjska politika 2019. godine

Fidesz je u prvoj polovici 2019. godine vodio kampanju protiv Georgea Sorosa, ali i protiv Jean-Claudea Junckera, predsjednika Europske komisije iz Europske pučke stranke, optužujući ih za zajedničko planiranje masovne imigracije u Europu. Uz sve dotadašnje probleme s demokracijom u Mađarskoj pod vlašću Fidesza, to je za EPP bila kap koja je prelila čašu, zbog čega je EPP suspendirao, ali ne i izbacio Fidesz iz svoga članstva. Stranke iz EPP-a koje su prethodno davale podršku Viktoru Orbánu poput njemačkoga CSU-a i austrijskoga ÖVP-a prije suspenzije Fideszu su uskratile podršku. Iako je Fidesz ponovno postigao odličan rezultat na izborima za Europski parlament u Mađarskoj, nisu se ostvarila očekivanja velikoga uspjeha desnice na europskoj razini, što možemo shvatiti kao određeni neuspjeh vanjske politike Viktora Orbána i Fidesza s obzirom na intenzivan pozitivni retorički fokus prema drugim antiimigracijskim europskim strankama. Viktor Orbán računao je na veliki uspjeh

europske desnice okupljene oko Mattea Salvinija u kojemu slučaju bi Fidesz potencijalno izašao iz EPP-a i pridružio se navedenoj grupaciji stranaka, međutim to se nije ostvarilo i Fidesz je ostao u EPP-u u svojem suspendiranome statusu (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2020).

Pri oblikovanju Europske komisije pod vodstvom Ursule von der Leyen došlo je do poteškoća pri primanju Laszla Trocsanyija kao Fideszovog kandidata na jedno od povjereničkih mjesta, s obzirom da je bio ministar pravosuđa upravo u zemlji čiju se vladu optužuje za kršenje neovisnosti sudstva te je stoga nominiran Oliver Varhelyi, mađarski diplomat iz Fidesza, i potvrđen za povjerenika za pregovore o proširenju i susjedstvo Europske unije. Mađarska se tijekom 2019. protivila uvođenju sankcija u EU budžetu državama koje ne odgovaraju standardima vladavine prava. U 2019. godini Viktor Orban učvrstio se u svojoj proistočnjačkoj politici, čemu svjedoče sastanci s Vladimirom Putinom u listopadu i Recepom Tayyipom Erdoganom u studenome. U jesen 2019. godine Mađarska je uložila veto na EU rezoluciju protiv turske invazije na kurdsko-kontroliran teritorij u Siriji (Biro-Nagy, Gyori i Sebok, 2020).

8. Rezultati istraživanja

U ovome poglavlju predstavljani su rezultati dobiveni upitnikom s pitanjima otvorenoga tipa upućenom gospodinu Martonu Gyongyosiju, izvršnome dopredsjedniku Jobbika i mađarskome članu Europskoga parlamenta. Ispunjeni upitnik preveden na hrvatski jezik, bez uvodnih i zaključnih formalnosti, naveden je u ovome poglavlju, dok se izvornik na engleskome jeziku nalazi među priložima.

Upitnik s pitanjima otvorenoga tipa za g. Martona Gyongyosija

Kako biste opisali svoju političku karijeru nekome tko ne zna puno o Vama?

Pridružio sam se Jobbiku 2006. godine, kada me bivši predsjednik stranke, Gabor Vona pozvao u svoj pokret. Tada sam radio kao porezni konzultant u KPMG-u. Gabor Vona me također pitao da se kandidiram na općim izborima 2010. godine. Bio sam član Mađarske narodne skupštine između 2010. i 2019. godine. Moje polje interesa bila je vanjska politika: U Jobbiku, vodio sam vanjske odnose stranke; u Parlamentu sam služio kao potpredsjednik Odbora za vanjske poslove između 2010. i 2018. godine.

Godine 2019. izabran sam za člana Europskoga parlamenta. Vanjska politika je i dalje važan dio mojih političkih aktivnosti te sam član Odbora za vanjske poslove (AFET) i zamjenski član Međunarodnoga odbora za trgovinu (INTA) Europskoga parlamenta. Istovremeno sam Izvršni dopredsjednik svoje stranke, od 2018. godine. Moj politički program za sljedeće godine je osvrnuti se na probleme poput nejednakosti u plaćama u zemljama članicama Europske unije, ustati za demokratske norme i vladavinu prava u zemljama članicama te se boriti protiv korupcije. Naravno, kao predstavniku centar-desne stranke, tradicionalne kršćanske vrijednosti vrlo su mi važne.

Kako biste opisali Jobbik kao političku stranku?

Što se tiče ideologije, Jobbik je kršćanska i konzervativna stranka desnog centra. Međutim izazovi s kojima se mađarsko društvo susreće više nisu ideološka pitanja, već društvene tenzije, siromaštvo i gubitak političke slobode. Mađarska je postala oligarhska država u posljednjih deset godina, u kojoj premijer Viktor Orban vodi prema diktaturi, dok ispituje zapadnu orijentaciju naše zemlje. Ovaj sustav temeljen je na strogoj političkoj kontroli javnoga života i niskih životnih standarda koji povisuju ovisnost naroda o državi i vladajućoj stranci. U našem pogledu, Jobbik bi trebao biti „najveći sindikat Mađarske“. Naš glavni cilj je predstavljati sav

mađarski narod, neovisno o ideološkim razlikama, s obzirom da se niske plaće, pogoršavajuće zdravstvo ili obrazovni sustav i negativni efekti masovne državne korupcije mogu osjetiti od strane svih koji žive u Mađarskoj.

Je li bilo mjerljivih rezultata za Mađarsku od razgovora u 2010. godini tijekom Vašega posjeta sa Zsoltom Semjenom Kini kao zamjenskoga predsjednika parlamentarnoga odbora za vanjske poslove?

Gosp. Semjen predstavljao je mađarsku vladu u svojoj mogućnosti kao zamjenik premijera, dok sam ja bio prisutan kao parlamentarac. Nisam upoznat s rezultatima i zaključcima pregovora koje je vodio jer sam samo pozvan na simpozij na kojemu sam održao govor o mađarsko-kineskim ekonomskim i političkim odnosima.

Kako biste opisali važnost „Tavares izvješća“ iz 2013. za Mađarsku i njezinu vanjsku politiku?

Tavares izvješće i posljedična rezolucija koju je usvojio Europski parlament bio je prvi dokument koji je kritizirao antidemokratske mjere mađarske vlade i zaprijetio pokretanjem procedure članka 7 protiv Mađarske. Iako je tek kasnije, nakon migracijske krize i usvajanja Sargentini izvješća Orban i njegova administracija postala u potpunosti izolirana u europskim ustanovama, mogli smo nakon Tavares izvješća iskusiti postepeno odstupanje mađarske vlade od Europe. Stoga, njegove izravne posljedice bile su minimalne, ali je usvajanje izvješća bilo simbolično te je imalo značajan utjecaj na orijentaciju vanjske politike Orbanove vlade.

Po Vašemu mišljenju, jesu li optužbe da je Bela Kovacs ruski špijun naštetile Jobbikovoј reputaciji u prošlosti ili rezultatima nekih izbora?

Takva optužba svakako šteti reputaciji neke stranke, međutim činjenica da se ova optužba dogodila 2014. godine, a da mi i dalje ne znamo nikakve detalje i nismo vidjeli nikakve dokaze protiv Bele Kovacsa šteti i reputaciji mađarskih vlasti. Štoviše, Bela Kovacs napustio je Jobbik 2017. godine i više nismo u kontaktu s njim.

Kada i zašto je Jobbik započeo deradikalizaciju svoje stranke?

Jobbik je prvotno osnovan kao organizacija mladih ljudi koji su imali velike ambicije, ali im je nedostajalo političkoga iskustva i osjećaja za odgovornost koja je potrebna političaru. Nakon što je Jobbik postao parlamentarna stranka, nekadašnji predsjednik Gabor Vona shvatio je da odgovoran politički učesnik koji se priprema za vladajuću ulogu ne može graditi svoju politiku

na populističkim porukama. Tragične posljedice vladavine Viktora Orbana, koji se pretvorio u desnog ekstremista puno prije 2014. godine dokazale su da je Vona bio u pravu.

Kako je Jobbik reagirao na migrantsku krizu 2015. godine i zašto?

Jobbik je uvijek naglašavao važnost razlikovanja izbjeglica i ekonomskih migranata. Nemamo iste odgovornosti vis-a-vis te dvije skupine ljudi. Očito je da je masovna migracija ljudi koji se ne mogu identificirati važećim dokumentima prijetnja. Stoga je Jobbik uvijek podržavao strožu kontrolu granica. Istovremeno nismo mogli prihvatiti propagandu mržnje i islamofobiju koju je vlada izgradila na pitanju migracije.

Koji je bio Jobbikov stav po pitanju mađarskoga referenduma o migrantskim kvotama 2016. godine i zašto?

Referendum o migrantskim kvotama nije bio ništa više nego politički trik Fidesza za širenje straha u mađarskome društvu. Ovo je jasno prikazano činjenicom da kad su došli do otvoreno rasističke retorike, članovi vlade i Orbanovi odnosi imali su bliske poslovne veze sa saudijским milijarderom optuženim za financiranje terorizma od CIA-e. Istovremeno, vlada je prodala tisuće prebivališnih dozvola (zlatnih viza) bogatim pojedincima koji su se prijavljivali iz trećih zemalja. Nema potrebe naglašavati, da oštra antimigracijska politika s jedne strane, i takvi netransparentni poslovni dogovori nisu kompatibilni.

Po Vašemu mišljenju, jesu li djelovanja Gabora Vone da se radikalni članovi Jobbika ne kandidiraju za stranačke pozicije u Jobbikovim unutarstranačkim izborima 2016. godine bila opravdana?

Apsolutno.

Kako to da je Laszlo Toroczkai izabran za zamjenskoga predsjednika 2016. godine, iako je cilj Gabora Vone bio deradikalizirati stranku?

Ideja Gabora Vone bila je dovesti uspješne lokalne političare – načelnike – u predsjedništvo, tvrdeći da ako su bili sposobni ujediniti svoje gradove ili sela, mogli bi biti sposobni ujediniti i cijelo mađarsko društvo. Rezultat ove politike pokazuje da je Vonina ideja bila kriva.

Kako je Jobbik snosio financijske kazne određene od mađarskoga Državnoga revizijskoga ureda 2017. godine?

Godine 2018. Jobbik se mučio za svoje samo postojanje. Jedina stvar koju smo mogli učiniti bila je pitati vlasti da nam dopuste platiti kaznu u ratama. Ova godina zadnja je u kojoj trebamo

platiti ovu kaznu, međutim nikada ne možemo znati koje bi sljedeće djelovanje politički kontrolirane vlasti protiv nas moglo biti.

Po Vašemu mišljenju, je li „Sargentini izvješće“ iz 2018. godine učinilo više koristi ili štete Viktoru Orbanu i Fideszu u mađarskoj unutarnjoj politici i zašto?

Fidesz je bio jako efikasan u eliminaciji slobodnih medija i izgradnji svoje vlastite propagandne mašinerije kako bi mogli objasniti sve događaje iz vanjskoga svijeta kako oni žele. Stoga, neovisno što je bilo napisano u Sargentini izvješću, podupiratelji Fidesza nisu nikad mogli znati ništa više od narativa vlade.

Također je istinito da, unatoč činjenici da su opažanja izvješća o vladavini prava bila istinita, donoseći neke lažne optužbe o mađarskome društvu u izvješću gospođa Sargentini nije učinila posao propagandista uopće teškim.

Jesu li deradikalizacija i *mainstreamizacija* Jobbika po Vašemu mišljenju bili dugoročni uspjeh?

Da. U listopadu 2019. bili smo u mogućnosti koordinirati se s drugim oporbenim strankama te su naši kandidati imali velike uspjehe. Osvojili smo više načelničkih mjesta čak i u velikim regionalnim gradovima poput Egera, Dunaujvarosa, Ozda, Szentesa samo imenujući ih nekoliko te su naše pozicije snažnije nego ikada prije.

Zašto je Jobbik krenuo surađivati s drugim, često politički lijevim oporbenim strankama?

Jer u političkome sistemu stvorenome služiti interesima Orban-režima nismo imali drugih izbora. Bez pristupa medijima, mučeći se s kaznom od 3 milijuna eura nije teško razumjeti da moramo pokušati učiniti sve kako bi zaustavili Orbana od realizacije njegovoga sna o izgradnji jednostranačke države.

Jesu li deradikalizacija Jobbika i suradnja s oporbenim strankama rezultati izborne strategije?

Deradikalizacija Jobbika bila je politička odluka temeljena na etičkim razmatranjima. Mi se nismo identificirali kao radikali i, zapravo, ostati radikalna stranka bila bi strategija motivirana mogućim izbornim uspjehom. Mi smo odabrali teži put.

Suradnja s drugim oporbenim strankama je, naravno, dio izborne strategije.

Kako biste opisali odnose Fidesza i Jobbika od 2010. do 2019. godine? Biste li naglasili neke kritične točke u vašim odnosima?

U deset godina Fidesz i Jobbik zamijenili su mjesta u političkome krajoliku. Naši odnosi nisu nikada bili dobri te s obzirom da Fidesz pokušava eliminirati sve oporbene glasove i izgraditi jednostranačku državu, naši odnosi su nepostojeći.

Koje su najnegativnije reforme koje je izvršila Fideszova vlada od 2010. do 2019. godine po Vašemu mišljenju? Postoje li ikakve reforme koje je izvršio Fidesz od 2010. do 2019. godine koje biste naglasili kao dobre?

Teško je odlučiti je li neka reforma Fidesza bila dobra, jer čak i ako su se činili suosjećajnim na prvi pogled, konačno sva njihova djelovanja služe jednome cilju: uništiti demokraciju i izgraditi autoritarni režim. U ovome sustavu ne možemo izabrati jednu ili dvije reforme koje su promijenile sve. Zapravo je karakteristika hibrid-režima da ako pogledate samo čimbenike, čini se kao demokracija, ali kada je cijeli sustav u funkciji, slika se promijeni.

Gdje biste stavili Jobbik i gdje biste stavili Fidesz na jednodimenzionalnome političkome spektru (od krajnje ljevice do krajnje desnice) 2010. godine, i gdje biste ih stavili na kraju 2019. godine?

Godine 2010. Fidesz je bio stranka desnog centra, a Jobbik je bio desna stranka s nekim krajnje desnim tendencijama. Sada je Jobbik stranka desnog centra, a Fidesz je ekstremistička krajnje desna stranka.

Što biste naglasili kao dobru vanjsku politiku i što kao lošu vanjsku politiku koju je Mađarska vodila od 2010. do 2019. godine? U koju od te dvije kategorije biste stavili bliže odnose s istočnim silama poput Rusije, Kine i Turske?

Građenje dobrih ekonomskih, trgovinskih, kulturalnih, ili čak političkih odnosa sa silama u nastajanju poput Rusije, Kine ili Turske ne znači da zemlja treba promijeniti svoju euro-atlantističku orijentaciju. Problem s promjenom vanjske politike Orbane vlade jest da je ona strateška u prirodi, to jest u potpunosti je zamijenila zapadne odnose s istočnim odnosima što također naizgled implicira promjenu u vrijednostima. Orban naizgled uzima sve više i više inspiracije od autoritarnih režima tih država u sužavanju svoga stiska nad silom, dok okreće leđa našim europskim saveznicima.

Biste li rekli da se geopolitička pozicija Mađarske promijenila od 2010. i zašto?

Apsolutno, kao što sam iznad implicirao.

Biste li rekli da su Fideszove iliberalne reforme i reakcija na europsku migracijsku krizu utjecali na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine?

Mađarska vanjska politika se u potpunosti internalizirala tijekom desetljeća. To znači da mađarska vlada ne prati nikakve klasične vanjskopolitičke ciljeve, njihov cilj je pružiti vanjskopolitički materijal njihovoj unutarnjoj politici. Migracijska kriza je možda pomogla vladi komunicirati svoju agendu, ali koncept je već postojao 2015. godine.

Postoje li neke druge političke promjene u Mađarskoj koje biste voljeli naglasiti kao važne u utjecanju na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine?

Izbori u SAD-u i pojava prekomorskoga Trump-fenomena donijeli su zamjetnu promjenu u odnosima SAD-a i Mađarske. S obzirom da Trump zastupa populističku agendu vrlo sličnu Viktoru Orbanu, i Trumpova pozicija u liberalnome establišmentu koji dominira u prekomorju pomogli su izgraditi savez između te dvije vlade. Također porast populizma u zapadnome dijelu europskoga kontinenta dao je pojačanje politikama koje predstavlja Orban.

Navedeni rezultati istraživanja usporedit će se s razradom teme u raspravi.

9. Rasprava

Različiti odabrani i proučeni naslovi literature dali su nam djelomične uvide u pojedine segmente predmeta ovoga rada. Niti jedan od naslova literature ne obrađuje područje predmeta rada u cijelosti, već to čine u vrlo malenim udjelima, zbog čega je bilo potrebno posegnuti u izvore u obliku internetskih članaka objavljivanih netom nakon samih zbivanja. Literatura u kojoj je tema ovoga rada najbolje pokrivena jesu godišnje knjige-izvještaji instituta Policy Solutions i Friedrich-Ebert Zaklade, međutim uglavnom ne donose zaključke o utjecaju političkih promjena na vanjsku politiku Mađarske, već ta dva čimbenika prikazuju neovisno jedan o drugome. Literatura jest primarno imala funkciju sekundarnih izvora u ovome radu i ne predstavlja konkretna prethodna istraživanja na temu ovoga rada.

Upitnik s pitanjima otvorenoga tipa upućen gospodinu Martonu Gyongyosiju nije nam donio mnogo novih spoznaja u odnosu na razradu teme, ali određene nove spoznaje i uvide u narav mađarske politike jest, barem iz perspektive g. Gyongyosija.

Marton Gyongyosi opisuje Jobbik kao kršćansku i konzervativnu stranku desnog centra, iz čega s obzirom na prethodne spoznaje o promjenama politike Jobbika iz literature iščitavamo očitu promjenu u političkoj poziciji stranke Jobbik. Gyongyosi će Jobbik kakav je bio 2010. godine opisati kao desnu stranku s krajnje desnim tendencijama, a Fidesz kao stranku desnog centra, dok će Fidesz 2019. godine opisati kao ekstremističku krajnje desnu stranku. S obzirom da Jobbik ima svoju krajnje desnu povijest, uz optužbe upućene Fideszu za poticanje mržnje, rasizma i islamofobije, ovakve izjave zasigurno mogu podići koju obrvu. Marton Gyongyosi opisuje deradikalizaciju Jobbika kao posljedicu etičkih razmatranja, što je u suprotnosti sa zaključcima autora godišnjih izvještaja *Hungarian Politics*, koji navedenu promjenu objašnjavaju kao dio promjene izborne strategije. Gyongyosi će se s druge strane složiti kako je suradnja s lijevom oporbom dio izborne strategije. Gyongyosi je, kao i europske ustanove te autori analizirane literature, naglašavao autoritarnu narav vlade Viktora Orbana. Navedeni naglasci su osim iz etičkih razloga razumljivi i s obzirom na represiju, prije svega financijsku, koju je Jobbik zadnjih godina doživljavao u Mađarskoj.

Gyongyosi kao Jobbikov stručnjak za vanjsku politiku ne vidi problem u građenju ekonomskih, trgovinskih i kulturalnih veza Mađarske s istočnim silama poput Rusije, Kine i Turske, međutim vidi problem u istovremenome pogoršanju odnosa sa Zapadom, gdje zamjećuje promjenu u geopolitičkome položaju Mađarske prema Istoku pod vladavinom Viktora Orbana i Fidesza. Zanimljiv uvid koji nam donosi g. Gyongyosi jest internalizacija

mađarske vanjske politike. Marton Gyongyosi objašnjava kako vanjska politika Mađarske služi kao dodatan sadržaj za unutarnju politiku Fidesza te kako Mađarska s Viktorom Orbanom na čelu nema klasične vanjskopolitičke ciljeve vođene mađarskim državnim interesima. Iz te tvrdnje možemo zaključiti kako su promjene u vanjskoj politici Mađarske u našem istraživanome razdoblju izravna i potpuna posljedica unutarnjih političkih promjena u Mađarskoj, barem iz perspektive g. Gyongyosija.

10. Zaključak

Nakon što smo kroz razradu teme temeljene na podacima iz izvora i literature te rezultata istraživanja došli do svih potrebnih informacija za odgovoriti na istraživačka pitanja, sada to možemo i učiniti.

1. Kakve su promjene u mađarskim međustranačkim odnosima uzrokovali politički izbori?

S obzirom na informacije o izbornoj strategiji Fidesza za parlamentarne izbore 2010. godine, koji su se u velikoj mjeri temeljili na koncentraciji na negativne strane dotadašnje socijalističko-liberalne vlade, možemo zaključiti kako su politički izbori utjecali na Fideszovo kretanje u vrlo agresivnu kampanju protiv MSZP-a i bivšeg premijera Ferenc Gyurcsanyja. Kritike protiv Ferenc Gyurcsanyja nastavile su se i njegovim osnivanjem samostalne stranke Demokratske koalicije, što je utjecalo na odnos Fidesza prema toj stranci. U razdoblju između 2014. i 2018. godine Fidesz je identificirao Jobbik kao vodeću oporbenu stranku i prijatnju za svoj utvrđeni politički položaj te je utjecajem na mrežu medija čiji su vlasnici povezani s Fideszom nastojao uništiti imidž Jobbika, primjerice koristeći optužbe sumnjive utemeljenosti po pitanju detalja iz privatnih života Jobbikovih stranačkih vođa. Fidesz je također koristio i državni aparat za represiju Jobbika, što vidimo po milijunskoj kazni Državnog revizijskog ureda za prekršaje u kampanji po pitanju korištenja jumbo plakata temeljenih na zakonima upitne opravdanosti. Politički izbori su s obzirom na sličan ideološki karakter i početne mjestimične suradnje ovih dviju stranaka ključni faktor za takvo ponašanje Fidesza prema Jobbiku, kao i Jobbikove retoričke napade na Fidesz, s obzirom da su kao i svaka funkcionalna stranka pretendirali na vlast.

Mađarska oporba koju u razdoblju nakon parlamentarnih izbora 2010. godine možemo podijeliti na lijevu i centar te desnu oporbu na većini izbora nije izravno surađivala, isključujući nekolicinu koalicija samo dviju stranaka i koaliciju lijevog centra Jedinstvo na parlamentarnim izborima 2014. godine. Razloge nesuradnje možemo pronaći u želji za pozicioniranjem pojedinih stranaka kao vođa oporbe na političkim izborima, naročito MSZP-a i DK-a, u neprihvatljivosti suradnje s DK-om Ferenc Gyurcsanyja koji nosi uteg političkog skandala iz 2006. godine te u međusobnoj neprihvatljivosti suradnje Jobbika i lijevih stranaka zbog ideološke nekompatibilnosti. Kada je većina oporbe uključivši Jobbik konačno shvatila da ne može ukloniti Fidesz s vlasti bez suradnje, oporba je na lokalnim izborima 2019. godine podržala zajedničke kandidate za gradonačelnike u većim mađarskim gradovima. Takva

suradnja rezultirala je popriličnim uspjehom s obzirom na razliku u lokalnim izborima 2014. godine, kada je Fidesz dobio gradonačelnička mjesta u skoro svim većim mađarskim gradovima i lokalnim izborima 2019. godine kada je oporba dobila 10 od 23 veća gradonačelnička mjesta. S obzirom na ideološku nespojivost nekih od uključenih oporbenih stranaka, možemo zaključiti kako je do takve suradnje došlo upravo zbog političkih izbora.

2. Kakve su promjene u položaju mađarskih parlamentarnih stranaka na političkome spektru uzrokovali politički izbori?

Ususret parlamentarnim izborima 2010. godine, nekadašnji nacional-konzervativni MDF krenuo se približavati političkome centru usvajajući određene liberalne političke stavove. Fidesz je uoči parlamentarnih izbora 2010. godine krenuo s agresivnijom retorikom napadajući tadašnju socijalističko-liberalnu vlast te pojačanom religijskom i nacionalnom tematikom čime je u jednodimenzionalnome političkome spektru skretao u desno, a taj trend pojačano se nastavljao nakon Fideszovog dolaska na vlast kada je fokus stavljao na suverenu politiku zemlje, odbijanje suradnje s Europskom unijom, potenciranje teme položaja Mađara u susjednim državama itd. Jobbik je kao krajnje desna stranka sa željom zahvaćanja većega dijela biračkoga tijela ususret izborima 2014. godine krenuo ublažavati retoriku, a 2015. godine kada nije iskoristio potencijal teme migracija, a Fidesz jest, postalo je upitno koja je od te dvije stranke desna, a koja krajnje desna. Fidesz je kroz cijelo svoje razdoblje vlasti od 2010. godine polagano modificirao politički sustav Mađarske i uvodio zakone koji su poljuljavali stanje demokracije u Mađarskoj, što doprinosi krajnje desnoj karakterizaciji Fidesza. Jobbik je s druge strane krenuo baviti se socijalnim temama i surađivati s oporbom, ublažio je svoju retoriku i povukao određene političke stavove koji su ga stavljali na poziciju krajnje desne stranke, poput antisemitizma i euroskepticizma. Za Jobbik se može zaključiti da se kroz vrijeme postavio čak na centar-desnu poziciju, unatoč narušenoj reputaciji kao nekadašnje krajnje desne stranke.

Stagnacija MSZP-a s ponovno usvojenim lijevim političkim porukama nakon parlamentarnih izbora 2010. godine utjecala je na izdvajanje Demokratske koalicije iz MSZP-a, koja je zauzela smjer lijevog centra. Umjereniji smjer Jobbika, odstupanje Gabora Vone s pozicije predsjednika Jobbika nakon parlamentarnih izbora 2018. godine i neuspjeh Laszla Toroczkaia na unutarstranačkim izborima u Jobbiku uzrokovali su formaciju krajnje desne Naše domovine. Takvim zbivanjima MSZP je ostao pri svojem lijevome, a Jobbik pri svojem umjerenijemu desnome usmjerenju.

3. Kakve je promjene u političkim porukama mađarskih parlamentarnih stranaka uzrokovala migracijska kriza 2015. godine?

Migracijska kriza 2015. godine prvenstveno je uzrokovala promjene u retorici Fidesza koji je apsolutno iskoristio tu temu u svoje političke svrhe i nastavio ju koristiti do kraja razdoblja ovoga istraživanja. Jobbik prvotno nije žustro reagirao na migracijsku krizu, dok kasnije jest govorio o problematici masovnih migracija. Stranke ljevice su karakteristično za svoju političku poziciju u svijetu branile prava migranata.

4. Koje su reforme koje je provodila mađarska vlada na koje su reagirale svjetska javnost i ustanove?

Svjetska javnost i ustanove burno su reagirali na niz mađarskih reformi: reforme medijskih zakona koje su umanjile slobode medija, reforme ustava koje su olabavile demokratski poredak u Mađarskoj, zakon o registraciji religija kojim je znatno otežano registrirati do tada neregistrirane religije, izmjene različitih zakona koje u pitanje dovode neovisnost sudstva, reformu poslovanja Mađarske narodne banke kojom je u pitanje dovedena njena neovisnost, zakone koji se tiču prava migranata i azilanata te organizacija koje ih podupiru, zakone koji se tiču pravila poslovanja i prava nevladinih organizacija te reformu zakona o visokoškolskom obrazovanju koja je uz nedostatak suradnje mađarske vlade uzrokovala odlazak Srednjoeuropskoga sveučilišta iz Budimpešte.

5. Kakva je bila vanjska politika Mađarske prema različitim državama, savezima i organizacijama?

S prvim kritikama svjetske javnosti i ustanova upućenih mađarskoj vladi već 2010. godine, krenuli su i retorički obrambeni mehanizmi vlade, koja je uglavnom žustro reagirala na bilo kakve vanjske kritike na svoj rad tijekom cijeloga istraživanoga razdoblja. Ovisno o političkoj situaciji u Mađarskoj te geopolitičkoj situaciji, mađarska vlada ublažavala bi svoj ton kada je na taj način htjela ostvariti svoje interese. Mađarska žustra retorika zahvaćala je Europsku uniju, Europsku komisiju, MMF, Vijeće Europe, Helsinški odbor za ljudska prava, Europsku komisiju za vladavinu kroz pravo itd., primarno iz razloga da navedene organizacije ne poštuju suverenost Mađarske. Iako je na retoričkoj razini Mađarska s ponovnom vlašću Fidesza bila agresivna prema zapadnim ustanovama i savezima, to ju nije sprječavalo da koristi

sva prava i beneficije sudjelovanja u radu mnogih navedenih tijela ili poslujući s ustanovama te je primjerice često ulagala veto u zapadnim savezima, tražila bolje uvjete od Međunarodnoga monetarnoga fonda i redovito i ažurno iskorištavala poticajna sredstva Europske unije.

Kroz većinu istraživanoga razdoblja Fidesz je njegovao dobre odnose s nekolicinom stranaka iz Europske pučke stranke u Europskome parlamentu, najkonkretnije s Kršćanskom socijalnom unijom (CSU) iz Njemačke, međutim kada je Fidesz u svojoj kampanji za izbore za Europski parlament 2019. godine krenuo kritizirati Jean-Claudea Junckera, tadašnjega predsjednika Europske komisije iz redova EPP-a, izgubio je potporu navedenih stranaka. Fidesz se zbližio s antiimigracijskim desnim strankama poput talijanske Lege Nord pod vodstvom Mattea Salvinja i njemačke stranke Alternative za Njemačku, međutim Fidesz je taktički ostao u EPP-u iako u suspendiranome statusu. Antiimigracijski stavovi zbližili su nekoć podijeljene zemlje Višeogradske skupine te policija četiri višeogradske zemlje združeno patrolira mađarskim južnim granicama.

Mađarska pod Fideszom se prema Sjedinjenim Američkim Državama uvijek odnosila s određenom dozom strahopoštovanja. Kada su za vrijeme vladavine demokrata iz SAD-a stizale kritike na račun mađarske vlade, prijateljskoga ili odmicanjem vremena sve manje prijateljskoga tipa, mađarska diplomacija prvotno je nastojala šarmirati američke izaslanike, a dolaskom žustrih kritika primjerice od predsjednika Baracka Obame i blokiranjem viza određenim mađarskim državljanima koje je SAD povezivao s korupcijom, Mađarska je reagirala vrlo oprezno govoreći kako takvi postupci SAD-a narušavaju prijateljstvo tih dviju nacija. Iz navedenoga vidimo razliku mađarskoga odnosa prema europskim ustanovama i SAD-u. Pobjedom Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima u SAD-u mađarsko-američki odnosi znatno su se poboljšali, s obzirom da Donald Trump nije bio zainteresiran za mađarsku unutarnju politiku, niti je bio kritičan prema mađarskome približavanju Rusiji.

Rusija je 2010. godine bila skeptična prema Mađarskoj pod vodstvom Fidesza, s obzirom da je Fidesz u svojem prvome mandatu od 1998. do 2002. godine imao kritične stavove prema Rusiji, međutim kroz godine rada mađarske diplomacije i Viktora Orbana, odnosi su se smekšali te je postignut dogovor o proširenju nuklearne elektrane u Paksu u Mađarskoj od strane ruske firme Rosatom. Mađarsko zbližavanje s Rusijom naišlo je na kritike sa Zapada, naročito kada je došlo do ruske aneksije Krima i rata u Donbasu u Ukrajini 2014. godine, nakon čega je Mađarska privremeno stala uz Europsku uniju i sankcije Rusiji, međutim kako je tema Ukrajine jenjavala u svjetskim medijima i dolaskom Donalda Trumpa na vlast u SAD-u, Mađarska je nastavila otvorenije surađivati s Rusijom.

Odnosi s drugim istočnim silama poput Kine, Turske, kavkaskih i turkestarskih zemalja također su vremenom bili sve bliskiji, a primjer vrhunca takvih odnosa možemo vidjeti u mađarskome vetu na rezoluciju Europske unije sa svrhom upozorenja Turskoj zbog agresije na kurdsko-dominiranu paradržavu Rojavu u Siriji. S Kinom je Mađarska surađivala prvenstveno na polju ekonomije, a s turkestarskim zemljama i Azerbajdžanom kroz različite turanističke inicijative. Mađarska je nastojala razvijati veze i sa zemljama južne svjetske polutke te iako nije postigla značajnije rezultate, posjeduje prijateljske odnose s Brazilom pod vodstvom novog politički desnog predsjednika Jaira Bolsonara.

6. Kako se mijenjao geopolitički položaj Mađarske?

Geopolitički položaj Mađarske, koji je bio apsolutno svrstan uz Zapad 2010. godine s Mađarskom kao članicom Europske unije i NATO-a, vremenom se okretao prema Istoku. Kada se Mađarska počela zbližavati s Kinom, a naročito Rusijom, to je utjecalo na pojačane kritike Zapada zbog drugih mađarskih problema, prije svega onih koji se tiču vladavine prava. Mađarska je 2014. godine bila nešto geopolitički izoliranija, s obzirom da je s jedne strane bila izložena kritikama zapadnih zemalja zbog razine vladavine prava, a s druge strane zbog uvođenja združenih sankcija Rusiji s Europskom unijom zbog situacije u Ukrajini, što sigurno nije doprinijelo zadovoljstvu Moskve. Pojavom migracijske krize 2015. godine i spremnom reakcijom Fidesza u Mađarskoj, Mađarska je u mnijenju velikoga dijela europske desnice postala novo „predziđe kršćanstva“ te je krenula po tome pitanju surađivati sa zemljama Višegradske skupine. Kako je pitanje Ukrajine jenjavalo u svjetskim medijima te dolaskom Donalda Trampa na vlast u SAD-u, Mađarska je slobodnije krenula surađivati s Rusijom i ostalim istočnim silama te se dovela iz situacije geopolitički izolirane, ali *de iure* zemlje Zapada, u položaj istovremeno zemlje Zapada, ali surađujući s istočnim zemljama postajom interesa istočnih zemalja u Europskoj uniji.

7. Kako su političke promjene u Mađarskoj utjecale na vanjsku politiku Mađarske?

Čim su u Mađarskoj izglasane prve reforme koje su umanjile određene slobode došlo je do međunarodne reakcije. Mađarska vlada morala je zauzeti obrambeni položaj kako bi se očuvala pod lavinom kritika i savjeta europskih i svjetskih zemalja i ustanova. Sličan proces ponavljao se sa svakom mađarskom reformom koja je bila doživljena kao iliberalna, poput novoga mađarskoga ustava, zakona o religijama, kardinalnih zakona itd., do završetka

proučavanoga razdoblja. Navedene promjene izravno su utjecale na odnose Mađarske s drugim zemljama, poglavito na odnose sa zemljama Zapada. Kada je nastupila migracijska kriza 2015. godine, mađarska odluka o podizanju žičane ograde na svojoj granici, što je većinski unutarnjopolitičko pitanje, odjeknula je Europom gdje su u *mainstream* medijima iste godine svi migranti prikazani kao izbjeglice kojima treba pomoći. Mađarsku su zbog odnosa prema migrantima i/ili izbjeglicama nastavljale kritizirati zemlje i politički akteri koji su je prije kritizirali, međutim dobila je novu reputaciju u određenim zemljama, primjerice zemljama Višegradske skupine, ali i na europskoj desnici. *Orbanizam* je postao vanjska politika Mađarske prema Zapadu. Zaključak jest kako su unutarnjopolitička pitanja oblikovala vanjskopolitički imidž Mađarske, kao i vanjsku politiku koju je Mađarska vodila.

Znajući za izborne strategije Fidesza uoči migracijske krize, koje se temelje na identificiranju političkoga neprijatelja i fokusu na negativne strane, kao i za neortodoksne, hrabre, ali agresivne ili nametljive unutarnjopolitičke i diplomatske strategije Viktora Orbana i Fidesza, u vezu možemo dovesti političke izbore i vanjsku politiku kao posljedicu strategija korištenih za pobjede na političkim izborima. Bez izbornih stratega tvrtke GEB International Arthura Finkelsteina ili njega osobno, možemo se zapitati bi li Viktor Orban identificirao migrante kao nove neprijatelje oko kojih može graditi svoju izbornu priču. S druge strane znamo kako je migracijska kriza imala veliku ulogu u formiranju vanjske politike Mađarske od 2015. godine, zbog čega možemo zaključiti kako su politički izbori u Mađarskoj utjecali na vanjsku politiku Mađarske u našem istraživanom razdoblju.

Fidesz se od 2010. do 2019. godine koristio širokim rasponom metoda za učvršćivanje svoje vlasti: agresivnom retorikom, iliberalnim reformama, zakupljanjem medija, pravnim, financijskim i medijskim pritiskom na oporbu itd. Postoje značajni pomaci koji se tiču suradnje mađarske oporbe, no Fidesz se trenutno nalazi na poziciji s koje ga se teško može ukloniti s vlasti s obzirom na njegovu prevlast u mađarskome političkome životu s oko 50 % podrške svih glasača s namjerom glasanja, izbornim zakonom koji ide u korist najuspješnijoj stranci i tendencijom sve većega okrupnjivanja vlasti u Mađarskoj. Pitanje je kolike se promjene mogu očekivati koje se tiču naravi mađarske vlasti u sljedećemu duljemu razdoblju. Viktor Orban trenutno je na takvoj poziciji moći unutar Fidesza i u cijeloj Mađarskoj da će se moć Fidesza vjerojatno tek moći zaista uzdrmati odlaskom Viktora Orbana iz politike, no s obzirom na učvršćene položaje Fideszovih dužnosnika u cijelome mađarskome društvu te činjenicu kako stranački uvjetovani položaji donose glasove cijelih obitelji, Fidesz bi u Mađarskoj na vlasti mogao ostati i desetljećima.

Literatura

- Ágh, A., 2013: Bumpy Road of the Hungarian Administrative Reforms: From Political Over-Centralization to Public Policy Failures. *Hrvatska i komparativna javna uprava : časopis za teoriju i praksu javne uprave* 13, 1115–1136, <https://hrcak.srce.hr/130523> (12. 7. 2019.)
- Batory, A., 2015: Populists in government? Hungary's "system of national cooperation". *Democratization* 23, 283–303, <https://doi.org/10.1080/13510347.2015.1076214> (29. 7. 2019.)
- Downes, J. F., Wai, V., 2018: *Summary of the 2018 Hungarian National Parliamentary Election: The 'rise' of Illiberal Democracy*, <http://euap.hkbu.edu.hk/main/wp-content/uploads/2018/04/Eelctoral-Volatility-in-the-2018-Hungarian-Election.pdf> (3. 2. 2020.)
- Bíró-Nagy, A., Boros, T., Győri, G., 2016: *Hungarian politics in 2015*, Friedrich-Ebert-Stiftung; Policy Solutions, Budapest, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/12273.pdf> (10. 8. 2019.)
- Bíró-Nagy, A., Győri, G., Pogátsa, Z., 2017: *Hungarian politics in 2016*, Friedrich-Ebert-Stiftung; Policy Solutions, Budapest, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/13096.pdf> (10. 8. 2019.)
- Bíró-Nagy, A., Győri, G., Sebők, M., 2018: *Hungarian Politics in 2017*, Friedrich-Ebert-Stiftung; Policy Solutions, Budapest, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/14032.pdf> (10. 8. 2019.)
- Bíró-Nagy, A., Győri, G., Sebők, M., 2019: *Hungarian Politics in 2018*, Friedrich-Ebert-Stiftung; Policy Solutions, Budapest, https://www.policysolutions.hu/userfiles/Hungarian_Politics_in_2018_web.pdf (10. 8. 2019.)
- Bíró-Nagy, A., Győri, G., Sebők, M., 2020: *Hungarian Politics in 2019*, Friedrich-Ebert-Stiftung; Policy Solutions, Budapest, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/15945.pdf> (31. 1. 2019.)
- Győri, G., 2015: *Hungarian politics in 2014*, Friedrich-Ebert-Stiftung; Policy Solutions, Budapest, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/11166.pdf> (10. 8. 2019.)
- Milišić, N., 2010: Nova krajnja desnica u Mađarskoj, *Političke analize* 1 (4), 45–47, <https://hrcak.srce.hr/145690> (29. 7. 2019.)
- Milišić, N., 2011: Orbánova "medijska revolucija" u Mađarskoj, *Političke analize* 2 (6), 62–67, <https://hrcak.srce.hr/102868> (29. 7. 2019.)

- Obućina, V., 2014: Parlamentarni izbori u Mađarskoj: potvrda Fideszove dominacije, *Političke analize* 5 (18), 46–50, <https://hrcak.srce.hr/144811> (29. 7. 2019.)
- Rózsa, E. N., 2014: *Hungary - External Relations*, <http://www.europeum.org/data/articles/hu-external-relations.pdf> (12. 2. 2019)
- Schackow, N., 2014. Hungary's Changing Electoral System: Reform or Repression Inside the European Union?, https://www.researchgate.net/publication/260183189_Hungary's_Changing_Electoral_System_Reform_or_Repression_Inside_the_European_Union (15. 1. 2020.)
- Sitter, N., 2010: Absolute Power? Hungary Twenty Years after the Fall of Communism, u: *Twenty Years after the Fall of the Berlin Wall* (ur. Bakke, E. i Peters, I.), Berliner Wissenschafts-Verlag, https://www.researchgate.net/publication/259397534_Absolute_Power_Hungary_Twenty_Years_after_the_Fall_of_Communism (24. 7. 2019.)

Izvori

- Alchetron, 2018a: Attila Mesterházy, <https://alchetron.com/cdn/attila-mesterhzy-dc1d04e6-93dc-4677-8ba9-a82e64c63c3-resize-750.jpeg> (11. 2. 2020.)
- Alchetron, 2018b: Gergely Karácsony, <https://alchetron.com/cdn/gergely-karcsony-f450a9a4-1563-4047-a097-89cf7d09e3d-resize-750.jpg> (4. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010a: MDF: The new Hungarian liberal party?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/01/06/mdf-the-new-hungarian-liberal-party/> (15. 1. 2019.)
- Balogh, E. S., 2010b: Hungarian liberals and conservatives together?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/01/22/hungarian-liberals-and-conservatives-together/> (15. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010c: Shifting Hungarian political scene: Fidesz and Jobbik, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/03/02/shifting-hungarian-political-scene-fidesz-and-jobbik/> (15. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010d: Gábor Vona's letter to Viktor Orbán, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/03/05/gabor-vonas-letter-to-viktor-orban/> (15. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010e: Jobbik speeches on March 15, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/03/17/jobbik-speeches-on-march-15/> (14. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010f: LMP or can politics can be something else?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/03/26/lmp-or-can-politics-can-be-something-else/> (14. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010g: Dual citizenship and Slovakia, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/05/12/dual-citizenship-and-slovakia/> (15. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010h: The bull in the china closet, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/05/20/the-bull-in-the-china-closet/> (15. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010i: Viktor Orbán's first foreign trip: Warsaw, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/06/02/viktor-orbans-first-foreign-trip-warsaw/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010j: After an economic blunder came Fidesz's Slovak fiasco, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/06/14/after-an-economic-blunder-came-fideszs-slovak-fiasco/> (16. 1. 2020.)

- Balogh, E. S., 2010k: The new Hungarian foreign policy in the making, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/06/22/the-new-hungarian-foreign-policy-is-in-the-making/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010l: Since the Slovak elections, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/06/23/since-the-slovak-elections/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010m: “Martonyi setting the stage.”, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/06/30/martonyi-setting-the-stage/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010n: Hungarian negotiations with ECB, IMF, and EU: The situation is still fluid, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/07/14/negotiations-with-ecb-imf-and-eu-the-situation-is-still-fluid/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010o: Confused communication or something else?, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/07/22/confused-communication-or-something-else/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010p: Orbán government’s U-turn: Is it for real?, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/09/08/orban-governments-u-turn-is-it-for-real/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010q: The Fidesz government’s latest, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/09/14/the-fidesz-governments-latest/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010r: Fidesz-Jobbik campaign speeches in Hungary, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/10/03/campaign-speeches-in-hungary/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010s: Hungary’s relation to Iran: A new chapter?, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/11/18/hungarys-relation-to-iran-a-new-chapter/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010t: Viktor Orbán and Russia: Continued confusion, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/11/20/viktor-orban-and-russia-continued-confusion/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010u: Russia and Hungary: Orbán in Moscow, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/12/04/russia-and-hungary-orban-in-moscow/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010v: Quite a day: Serious warnings for Hungary, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2010/12/22/quite-a-day-serious-warnings-for-hungary/> (16. 1. 2020.)

- Balogh, E. S., 2010w: The pressure on the Hungarian government continues, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/12/23/the-pressure-on-the-hungarian-government-continues/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2010x: Chinese financing of Hungarian projects and sovereign debt, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2010/12/29/chinese-financing-of-hungarian-projects-and-sovereign-debt/> (16. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011a: Hungary assumes EU presidency as Orbán remains defiant, *Hungarian Spectrum*.
https://hungarianspectrum.org/2011/01/06/hungary_assumes_eu_presidency_as_orban_remains_defiant/ (17. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011b: The Hungarian Socialist Party and Ferenc Gyurcsány, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/01/31/the-hungarian-socialist-party-and-ferenc-gyurcsany/> (17. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011c: Viktor Orbán and the Arab world, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2011/03/05/viktor-orban-and-the-arab-world/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011d: Viktor Orbán and Libya, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2011/03/18/viktor-orban-and-libya/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011e: Hungary and the Euro-Plus Pact, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2011/03/27/hungary-and-the-euro-plus-pact/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011f: Divided opposition: Fidesz can be the only winner, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/04/12/divided-opposition-the-winner-can-be-only-fidesz/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011g: Hungary has a new constitution, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2011/04/18/hungary-has-a-new-constitution/> (25. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011h: The new Hungarian constitution: Reverberations, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2011/04/19/the-new-hungarian-constitution-reverberations/> (27. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011i: Further concerns over the new Hungarian constitution, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/04/20/further-concerns-over-the-new-hungarian-constitution/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011j: The Orbán government and the Hungarian minority in Romania, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/05/21/the-orban-government-and-the-hungarian-minority-in-romania/> (18. 1. 2020.)

- Balogh, E. S., 2011k: The Hungarian Constitution and the Venice Commission, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/06/22/the-hungarian-constitution-and-the-venice-commission/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011l: Viktor Orbán in the limelight: Wen Jiabao in Budapest, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/06/25/viktor-orban-in-the-limelight-wen-jiabao-in-budapest/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011m: Hillary Clinton’s visit to Budapest, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/06/30/hillary-clintons-visit-to-budapest/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011n: The Democratic Coalition: A kind of victory, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/07/03/the-democratic-coalition-a-kind-of-victory/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011o: Hungarian gathering at Tusnádfürdő/Băile Tușnad: In the name of nationalism, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/07/23/hungarian-gathering-at-tusnadfurdobaile-tusnad/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011p: Another American warning but the Hungarian government doesn’t listen, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/07/27/another-american-warning-but-the-hungarian-government-doesnt-listen/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011q: The American ambassador sent a message to the Orbán government, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/08/03/the-american-ambassador-sent-a-message-to-the-orban-government/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011r: Will MSZP split? It looks like it, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/09/21/will-mszp-split-it-looks-like-it/> (18. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011s: Viktor Orbán in Saudi-Arabia: Wishful thinking and reality, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/10/05/viktor-orban-in-saudi-arabia-reality-and-wishful-thinking/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011t: Whither Hungarian Socialist Party?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/10/21/whither-hungarian-socialist-party/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011u: Hungary’s Democratic Coalition and its critics from the right and the left, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/11/11/hungarys-democratic-coalition-and-its-critics-from-left-to-right/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011v: A few words about the Hungarian “green party,” LMP, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/11/14/a-few-words-about-the-hungarian-green-party-the-lmp/> (19. 1. 2020.)

- Balogh, E. S., 2011w: The Hungarian government and the IMF: Before the markets get carried away, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/11/17/the-hungarian-government-and-the-imf-before-the-markets-get-carried-away/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011x: Defeat in war: Supporters of the Hungarian government try to find explanations, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/11/19/defeat-in-war-supporters-of-the-hungarian-government-try-to-find-explanations/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011y: The IMF, the European Commission, and the U.S. State Department have had enough of the Hungarian government, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/12/16/the-imf-the-european-commission-and-the-us-state-department-had-enough-of-the-hungarian-government/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2011z: The approaching crisis: Viktor Orbán on a collision course, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2011/12/30/the-approaching-crisis-viktor-orban-on-a-collision-course/> (19. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012a: Viktor Orbán's "freedom fight" might end in total defeat, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/01/11/viktor-orbans-freedom-fight-might-end-in-total-defeat/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012b: The European Parliament's resolution concerning Hungarian democracy, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/02/16/the-european-parliaments-resolution-concerning-hungarian-democracy/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012c: European Commission proposes suspending funds to Hungary, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/02/22/european-commission-proposes-suspending-funds-to-hungary/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012d: Immediate government reactions to the European Commission's recommendation, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/02/23/immediate-government-reactions-to-the-european-commissions-recommendation/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012e: Prime Minister Viktor Orbán's answer to Secretary of State Hillary Clinton's letter, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/02/25/prime-minister-viktor-orbans-answer-to-secretary-of-state-hillary-clinton/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012f: The Venice Commission's trials and tribulations with the Orbán government, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/03/20/the-venice-commissions-tribulations-with-viktor-orbans-government/> (29. 1. 2020.)

- Balogh, E. S., 2012g: The Venice Commission on Hungarian law on religion and legal status of churches, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/03/21/the-venice-commission-on-hungarian-law-on-religion-and-legal-status-of-churches/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012h: Lex DK: How the Fidesz majority manipulates the law, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/03/26/lex-dk-how-the-fidesz-majority-manipulates-the-law/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012i: Viktor Orbán didn't give up: Again talks about a Chinese-Hungarian alliance, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/04/27/viktor-orban-didnt-give-it-up-again-talks-about-chinese-hungarian-alliance/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012j: Deals with communist China are okay, the red star isn't, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/05/02/deals-with-communist-china-are-okay-the-red-star-isnt/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012k: Hungary and Russia: The Southern Stream and Nabucco, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/05/04/hungary-and-russia-the-southern-stream-and-nabucco/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012l: Hungary's newest strategic partner: Kazakhstan, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/05/05/hungarys-newest-strategic-partner-kazakhstan/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012m: Another "peacock dance"?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/06/29/another-peacock-dance/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012n: The Hungarian socialist-liberal party leaders on a unified party, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/08/07/the-hungarian-socialist-liberal-party-leaders-on-a-unified-party/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012o: Armenia breaks off diplomatic relations with Hungary: The Ramil Safarov affair, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/09/01/armenia-breaks-off-diplomatic-relations-with-hungary-the-ramil-safarov-affair/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012p: The new electoral law and the dilemma of the democratic opposition, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/09/18/the-new-electoral-law-and-the-dilemma-of-the-democratic-opposition/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012q: Milla and LMP: Double curse of current Hungarian politics, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/09/24/milla-and-lmp-double-curse-of-current-hungarian-politics/> (29. 1. 2020.)

- Balogh, E. S., 2012r: Viktor Orbán meets Angela Merkel: What really happened?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/10/11/viktor-orban-meets-angela-merkel-what-really-happened/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012s: A great speech: Gordon Bajnai, the hope of the Hungarian opposition, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/10/23/a-great-speech-gordon-bajnai-the-hope-of-the-hungarian-opposition/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012t: Gordon Bajnai's Együtt 2014 and the MSZP, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/11/15/gordon-bajnaiss-egyutt-2014-and-the-mszp/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012u: LMP's András Schiffer won, but did he?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/11/18/lmps-andras-schiffer-won-but-did-he/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012v: Moral and political confusion, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/11/20/moral-and-political-confusion/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2012w: There may be a united democratic force after all in 2014, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2012/11/28/there-may-be-a-united-democratic-force-after-all-in-2014/> (29. 1. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013a: LMP's rebels left the party: Who will be the winner of this game?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/01/27/lmps-rebels-left-the-party-who-will-be-the-winner-of-this-game/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013b: Viktor Orbán in Moscow: "Putin's new little kitten"?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/02/01/viktor-orban-in-moscow-putins-new-little-kitten/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013c: "The war of the flags": Diplomatic spat over Szekler territorial autonomy, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/02/07/the-war-of-the-flags-diplomatic-spat-over-szekler-territorial-autonomy/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013d: How did less money become more? Viktor Orbán's historic success in Brussels, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/02/11/how-did-less-money-become-more-viktor-orbans-historic-success-in-brussels/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013e: "Democracy and Human Rights at Stake in Hungary": The Report of the Norwegian Helsinki Committee, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/02/14/democracy-and-human-rights-at-stake-in-hungary-the-report-of-the-norwegian-helsinki-committee/> (9. 2. 2020.)

- Balogh, E. S., 2013f: Viktor Orbán's Russian roulette, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2013/03/05/viktor-orbans-russian-roulette/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013g: Jostling for power within the Hungarian opposition: Együtt 2014, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/04/19/jostling-for-power-within-the-hungarian-opposition-egyutt-201/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013h: Monitoring and an infringement procedure seem the likely fate of Hungary, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/04/24/monitoring-and-an-infringement-procedure-seem-the-likely-fate-of-hungary/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013i: The Hungarian opposition has awakened. What comes next?, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/04/27/the-hungarian-opposition-has-awakened-what-comes-next/> (9. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013j: "Should Europe intervene in our affairs?", *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2013/05/11/should-europe-intervene-in-our-affairs/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013k: Orbán's attack on Angela Merkel and Germany, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2013/05/17/orbans-attack-on-angela-merkel-and-germany/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013l: Hungarian move toward the Arab world and a possible assault on the United States, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/05/21/hungarian-move-toward-the-arab-world-and-a-possible-assault-on-the-united-states/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013m: Some good news for the Orbán government, but there are still many questions, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/05/29/some-good-news-for-the-orban-government-but-there-are-still-many-questions/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013n: Report of the Venice Commission on the Hungarian Constitution: End of the dance of the peacock?, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2013/05/31/report-of-the-venice-commission-on-the-hungarian-constitution-end-of-the-dance-of-the-peacock/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013o: Hungarian nationals' attacks on the LIBE draft report of Rui Tavares, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/06/04/hungarian-nationals-attacks-on-the-libe-draft-report-of-rui-tavares/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013p: A severe blow to the Orbán government: The Tavares report is accepted by the LIBE Commission, *Hungarian Spectrum*.
<https://hungarianspectrum.org/2013/06/21/a-severe-blow-to-the-orban-government-the-tavares-report-is-accepted-by-the-libe-commission/> (10. 2. 2020.)

- Balogh, E. S., 2013q: Kim Lane Scheppele: In praise of the Tavares Report, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/07/03/kim-lane-scheppele-in-praise-of-the-tavares-report/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013r: The first draft of a “party program” of the Hungarian democratic opposition. Part I, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/07/18/the-first-draft-of-a-party-program-of-the-hungarian-democratic-opposition-part-i/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013s: MOL’s CEO, the Croatian courts, and Viktor Orbán, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/10/04/mols-ceo-the-croatian-courts-and-viktor-orban/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013t: Viktor Orbán’s state visit in India, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/10/17/viktor-orbans-state-visit-in-india/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2013u: Viktor Orbán and Recep Tayyip Erdogan are the best of friends, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2013/12/18/viktor-orban-and-recep-tayyip-erdogan-are-the-best-of-friends/> (10. 2. 2020.)
- Balogh, E. S., 2019: The genesis of Orbán’s anti-Soros campaign, *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.org/2019/01/15/the-genesis-of-orbans-anti-soros-campaign/> (3. 12. 2019.)
- Budapest Beacon, 2015: Merkel, Orbán hold joint press conference, https://budapestbeacon.com/wp-content/uploads/2015/02/7638259_b57f35aef7032de03b2c443737214149_wm-e1422897579492.jpg (11. 2. 2020.)
- Daily Mail, 2015: 'I hope it inspires the Americans': Hungarian mayor boasts that new 10ft razor-wire electric border fence has protected his country from mass immigration, https://i.dailymail.co.uk/i/newpix/2018/05/02/15/2C56B05300000578-0-image-a-61_1525272466965.jpg (10. 2. 2020.)
- Daily News Hungary, 2018: Scandal in the Hungarian parliament! Orbán hails “slave law”, opposition protests, <https://dailynewshungary.com/wp-content/uploads/2018/12/parlament-muri-1024x682.jpg> (11. 2. 2020.)
- Darvas, Z., 2008: The rise and fall of Hungary, *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/business/blog/2008/oct/29/hungary-imf> (14. 1. 2020.)
- Dnevno, 2017: Za MOL-ov udjel u INA-i, Putin ne daje Orbanu više od 600 milijuna eura..., <https://www.dnevno.hr/wp->

content/uploads/2017/01/Vladimir_Putin_Viktor_Orb%C3%A1n_Hungary_February_2015_02.jpeg (4. 2. 2020.)

DW, 2019: Mađarski premijer je neumorno laskao talijanskom populistu Salvini, https://www.dw.com/image/45262198_403.jpg (11. 2. 2020.)

Euractiv, 2016: Gabor Vona [Youtube], <https://en.euractiv.eu/wp-content/uploads/sites/2/2016/06/Gabor-Vona-Youtube-800x450.jpg> (10. 2. 2020.)

Euractiv, 2018: Judith Sargentini speaks in plenary. [European Parliament], <https://en.euractiv.eu/wp-content/uploads/sites/2/2018/09/Judith-Sargentini-1-800x450.jpg> (11. 2. 2020.)

Euranet Plus, 2015: Orban in Strasbourg, https://euranetplus-inside.eu/wp-content/uploads/2015/05/Orban-in-Strasbourg_02-1200x520.jpg (4. 2. 2020.)

European Election Database, 2020a: Dataset: Hungary: Parliamentary Election 2010, http://eed.nsd.uib.no/webview/index.jsp?study=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2FfStudy%2FHUPA2010_Display&mode=cube&v=2&cube=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2FfCube%2FHUPA2010_Display_C1&top=yes (13. 1. 2020.)

European Election Database, 2020b: Hungary – Parliamentary Elections, https://nsd.no/european_election_database/country/hungary/parliamentary_elections.html (14. 1. 2020.)

Fideszfigyelo, 2014: Janukovics vesztét is az Orbán-átok okozta? https://m.blog.hu/fi/fideszfigyelo/image/Orban_Hoszni_Mubarak_egyiptom_elnok.png (10. 2. 2020.)

Flickr, 2013: MEPs discussed Hungary's compliance with EU values with prime minister Orbán, https://live.staticflickr.com/3774/9193579772_6452231179_b.jpg (10. 2. 2020.)

Foreign Policy, 2018: Hungary's Prime Minister Viktor Orban and his Turkish counterpart Recep Tayyip Erdogan sign agreements in Ankara on December 18, 2013, <https://foreignpolicy.com/wp-content/uploads/2018/07/gettyimages-457684441-1.jpg?resize=800,515&quality=90> (10. 2. 2020.)

Grabancijaš, 2019: George Soros, https://grabancijas.com/wp-content/uploads/2019/06/George_Soros_YouTube.jpg (11. 2. 2020.)

Haraszti, M., 2011: Hungary's Media Law Package, *IWM*. <https://www.iwm.at/transit-online/hungarys-media-law-package/> (20. 1. 2020.)

Hir24, Gordon Bajnai, 2012: http://galeria.hir24.hu/files/338/057/000/57338/57338_452495_784x523.jpg (10. 2. 2020.)

HKV, 2016: Orban i njegova mađarska nacija, <https://www.hkv.hr/images/fidesz.jpg> (4. 2. 2020.)

Hungarian Spectrum, 2011a: Ferenc Gyurcsány outlined his program, <https://hungarianspectrum.files.wordpress.com/2011/02/gyurcsany-beszede-2011-02-18.jpg> (4. 2. 2020.)

Hungarian Spectrum, 2011b: Hungary's Democratic Coalition and its critics from the right and the left, <https://i1.wp.com/hungarianspectrum.org/wp-content/uploads/2011/11/rokavadaszat.jpg> (4. 2. 2020.)

Hungarian Spectrum, 2013: Viktor Orbán in his element, <https://i1.wp.com/hungarianspectrum.org/wp-content/uploads/2013/10/india-facebook.jpg> (10. 2. 2020.)

Jobbik, 2010: Radical Change: for national self-determination and social justice, <https://www.jobbik.com/sites/default/files/Jobbik-RADICALCHANGE2010.pdf> (14. 1. 2020.)

Nemzeti Valasztasi Iroda, 2010a: Result on the Single member Constituencies, <https://static.valasztas.hu/dyn/pv10/outroot/vdin2/en/oevker.htm> (3. 2. 2020.)

Nemzeti Valasztasi Iroda, 2010b: TOPLIST, <https://static.valasztas.hu/dyn/pv10/outroot/vdin2/en/l22.htm> (13. 1. 2020.)

Nemzeti Valasztasi Iroda, 2014a: Results in single-member constituencies, https://static.valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/en/oevker_e.html (3. 2. 2020.)

Nemzeti Valasztasi Iroda, 2014b: The composition of the Parliament, https://static.valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/en/l50_e.html (25. 2. 2020.)

RFI, 2011: China's Wen buys into Hungary on second Europe tour, <http://s.rfi.fr/media/display/11afc106-12c9-11ea-bd8e-005056a99247/w:980/p:16x9/Hung%20-%20Chine%2025-6-2011.JPG> (10. 2. 2020.)

Roberts, S., 2017: Arthur Finkelstein, Innovative, Influential Conservative Strategist, Dies at 72, *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2017/08/19/us/politics/arthur-finkelstein-innovative-influential-conservative-strategist-dies-at-72.html> (14. 1. 2020.)

The Guardian, 2006: Hungary PM: we lied to win election, <https://www.theguardian.com/world/2006/sep/18/1> (14. 1. 2019.)

Topolansky, A., 2017: In Memoriam Arthur Finkelstein – Obituary by Adam Topolansky, *Hungary Today*. <https://hungarytoday.hu/memoriam-arthur-finkelstein-obituary-adam-topolansky-58753/> (3. 12. 2019.)

Washington Monthly, 2015: On the march: The author (second from left) and then Secretary of State Hillary Clinton had their hands full with Hungarian Prime Minister Viktor Orbán, <https://washingtonmonthly.com/magazine/junejulyaug-2015/the-hungary-games/> (4. 2. 2020.)

Wikipedia, 2019a: Hungary 2018 election SMC results, https://en.wikipedia.org/wiki/File:Hungary_2018_election_SMC_results.svg (3. 2. 2020.)

Wikipedia, 2019b: Results for the single-member constituencies in the 2010 Hungarian general election, https://en.wikipedia.org/wiki/2010_Hungarian_parliamentary_election#/media/File:Hungary_2010_election_SMC_results.svg (3. 2. 2020.)

Wikipedia, 2019c: Results for the single-member constituencies in the 2014 Hungarian general election, https://en.wikipedia.org/wiki/2014_Hungarian_parliamentary_election#/media/File:Hungary_2014_election_SMC_results.svg (3. 2. 2020.)

Prilozi

I. Popis slika

Sl. 1. Viktor Orban u Europskome parlamentu 2015. godine	1
Sl. 2. Fideszovo slavlje pobjede na parlamentarnim izborima 2010. godine	13
Sl. 3. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2010. godine po jednočlanim izbornim jedinicama	14
Sl. 4. Ferenc Gyurscany 2011. godine	17
Sl. 5. Karikatura Viktora Orbana koji lovi lisicu Ferenca Gyurscanya	17
Sl. 6. Gordon Bajnai 2012. godine	19
Sl. 7. Attila Mesterhazy	19
Sl. 8. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2014. godine po jednočlanim izbornim jedinicama	21
Sl. 9. Wen Jiabao i Viktor Orban u Budimpešti 2011. godine	27
Sl. 10. Viktor Orban i Hosni Mubarak u Egiptu 2011. godine	27
Sl. 11. Eleni Kounalakis, Hillary Clinton i Viktor Orban 2011. godine	29
Sl. 12. Viktor Orban u Indiji 2013. godine	32
Sl. 13. Viktor Orban i Recep Tayyip Erdogan u Ankari 2013. godine	32
Sl. 14. Rui Tavares i Viktor Orban u Europskome parlamentu 2013. godine	34
Sl. 15. Vladimir Putin i Viktor Orban 2015. godine	35
Sl. 16. Mađarska granična ograda 2015. godine	37
Sl. 17. Gabor Vona 2016. godine	38
Sl. 18. Gergely Karacsony	39
Sl. 19. George Soros	40
Sl. 20. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2018. godine po jednočlanim izbornim jedinicama	42
Sl. 21. Grupna fotografija mađarske oporbe u parlamentu 2018. godine	43
Sl. 22. Angela Merkel i Viktor Orban 2015. godine	45
Sl. 23. Viktor Orban i Matteo Salvini u Milanu 2018. godine	48
Sl. 24. Judith Sargentini u Europskome parlamentu 2018. godine	48

II. Popis tablica

Tab. 1. Mađarske vlade od 1990. do 2014. godine	2
Tab. 2. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2010. godine	13
Tab. 3. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2014. godine	21
Tab. 4. Rezultati europarlamentarnih izbora u Mađarskoj 2014. godine	22
Tab. 5. Rezultati parlamentarnih izbora u Mađarskoj 2018. godine	41

III. Izvornik ispunjenog upitnika s pitanjima otvorenoga tipa za g. Martona Gyongyosija na engleskome jeziku

Faculty of Science

University of Zagreb

Department of Geography

Dominik Pešut

Influence of political changes in Hungary on the foreign policy of Hungary from 2010 to 2019:

Open-ended questionnaire for Mr. Marton Gyongyosi

Dear Mr. Gyongyosi,

I would firstly like to congratulate you on your re-election as executive vice-president of Jobbik, as well as your election as member of European Parliament back in May 2019.

As we have talked about the possibility of an interview during lunch after the closing conference of the “Wage Union” European Citizen Initiative in September 2018 and the fact that a live interview wasn’t plausible for us, I am now delivering you a questionnaire with personalized open-ended questions for you. This questionnaire’s main purpose is to add research value to my master thesis in political geography on the subject of “Influence of political changes in Hungary on the foreign policy of Hungary from 2010 to 2019”, mentored by prof. dr. sc. Zoran Stiperski. Your rich Hungarian and international political experience will surely add great value to the research. If there is interest from your side for these questions and answers to be released in an online source, I will see it through.

I thank you in advance for answering these questions and I hope you will find the process enjoyable.

Below you will find a list of questions. Please give your answers in the empty lines below them.

How would you describe your political career to someone who doesn't know much about you?

I joined Jobbik in 2006, when the former president of the party, Gábor Vona invited me to his movement. That time I worked as a tax consultant at KPMG. It was Gábor Vona again who asked me to candidate on the 2010 general elections. I was the member of the Hungarian National Assembly between 2010 and 2019. My field of interest was foreign policy: In Jobbik, I have been in charge for the foreign relations of the party; in the Parliament I served as the Vice-Chairman of the Foreign Affairs Committee between 2010 and 2018.

I was elected as an MEP in 2019. Foreign policy is still an important part of my political activity and I am a member of the Foreign Committee (AFET) and a substitute member of the International Trade Committee (INTA) of the European Parliament. At the same time I am the Executive Vice-President of my party, since 2018. My political programme for the next years is to address issues like wage inequalities among the member states of the European Union, to stand up for the democratic norms and the rule of law in the member states and to fight corruption. Of course, as the representative of a centre-right party, traditional Christian values are very important to me.

How would you describe Jobbik as a political party?

As regards the ideology, Jobbik is a centre-right Christian and conservative party. However the challenges the Hungarian society faces are not the ideological questions anymore, but social tensions, poverty and the loss of political freedom. Hungary has become an oligarchic state in the last ten years, where PM Viktor Orbán is heading towards a dictatorship, while questioning the Western orientation of our country. This system is based on strict political control over public life and low living standards that increase the dependancy of the people from the state and the governing party. In our view, Jobbik should be “the biggest trade union of Hungary”. Our main goal is to represent all the Hungarian people, regardless of ideological differences, since low wages, worsening healthcare or educational system and the negative effects of massive state corruption can be felt by everyone who lives in Hungary.

Were there any plausible results for Hungary from the talks in 2010 during your visit with Zsolt Semjen to China as deputy chairman of the parliamentary committee on foreign affairs?

Mr Semjén represented the Hungarian government in his capacity as deputy-PM, while I was present as a parliamentarian. I am not aware of the results and conclusions of the negotiations he conducted as I was only invited to the symposium where I delivered a keynote speech on Hungarian-Chinese economic and political relations.

How would you describe the importance of the “Tavares report” from 2013 for Hungary and its foreign policy?

The Tavares report and the consequent resolution adopted by the EP was the first document that criticized the Hungarian government’s anti-democratic measures and threatened to trigger an Article 7 procedure against Hungary. Although it was only later, after the migration crisis and the adoption of the Sargentini report that Orbán and his administration became entirely isolated in the European institutions, we could experience after the Tavares report a gradual drifting away of the Hungarian government from Europe. Thus, its direct consequences were minimal, but the adoption of the report was symbolic and had a significant impact on the orientation of the Orbán government’s foreign policy.

In your opinion, have the accusations of Bela Kovacs being a Russian spy damaged Jobbik’s reputation in the past or outcomes of some elections?

Such an accusation certainly damages a party’s reputation, however the fact that this accusation happened in 2014 and we still do not know any details and have not seen any evidences against Béla Kovács damages the reputation of the Hungarian authorities as well. Nevertheless, Béla Kovács left Jobbik in 2017 and we are not in contact with him anymore.

When and why has Jobbik started the deradicalization of its party?

Jobbik was originally established as an organisation for young people who had great ambitions but lacked political experience and the sense of responsibility that is necessary for a politician. After Jobbik had become a parliamentary party, former president Gábor Vona realised that a responsible political actor that is preparing for a governing role cannot build its policy on populist messages. The tragic consequences of the governance of Viktor Orbán, who turned to a right-wing extremist way after 2014 have proved Vona was right.

How did Jobbik react to the migration crisis in 2015 and why?

Jobbik always emphasized the importance of distinguishing between refugees and economic migrants. We do not owe the same responsibilities vis-a-vis the two groups of people. It is obvious that mass migration of people who cannot identify themselves by valid documents is a threat. Therefore Jobbik has always supported a stricter border control. At the same time we could not accept the hate propaganda and Islamophobia the government has built on the question of migration.

What was Jobbik’s stance on the Hungarian migrant quota referendum in 2016 and why?

The migrant quota referendum was not more than a political trick of Fidesz to spread fear in the Hungarian society. This is clearly shown by the fact that while they came up with an openly racist rhetoric, members of the government and relations of Orbán had close business ties to a Saudi billionaire accused for terrorism financing by the CIA. At the same time, the government sold thousands of residence permits (golden visas) to wealthy individuals applying from third countries. There is no need to stress, that a harsh anti-migration policy on the one hand, and such intransparent business dealings are not compatible.

In your opinion, were Gabor Vona’s actions for radical Jobbik members not to give candidacies to party positions in Jobbik intra-party elections in 2016 justified?

Absolutely.

How come Laszlo Toroczkai was chosen as deputy chairman in 2016, even though the goal of Gabor Vona was to deradicalize the party?

Gábor Vona’s idea was to bring successful local politicians - mayors - in the presidency, claiming that if they had been able to unite their cities or villages, they might be able to unite the whole Hungarian society. The outcome of this policy shows that Vona’s idea was wrong.

How did Jobbik handle the financial fines given by the Hungarian State Audit Office in 2017?

In 2018 Jobbik struggled for its mere existence. The only thing we could do was to ask the authorities to let us pay the fine in instalments. This year is the last when we have to pay this fine, however we can never know what the next action of a politically controlled state authority against us might be.

In your opinion, has the “Sargentini report” from 2018 done more favour or damage to Viktor Orbán and Fidesz in Hungarian domestic politics and why?

Fidesz has been very efficient in eliminating independent media and building its own propaganda machine that they can explain all the events of the outside world as they wish. Therefore, no matter what was written in the Sargentini report, supporters of Fidesz could never know anything else than the narrative of the government.

It is also true that, despite the fact that the report's remarks on the rule of law were true, by making some false accusations on the Hungarian society in the report Ms Sargentini had not made the job of the propagandists hard at all.

Was the deradicalization and mainstreamization of Jobbik a long-term success in your opinion?

Yes. In October 2019 we were able to coordinate with the other opposition parties and our candidates had great success. We won several mayoral seats even in big regional cities like Eger, Dunaújváros, Ózd, Szentes just to name a few and our positions are stronger than ever before.

Why has Jobbik started to cooperate with other, often politically left opposition parties?

Because in the political system created to serve the interests of the Orbán-regime we had no other options. Without media access, struggling from a 3 million Euros fine it is not hard to understand that we must try to do everything to stop Orbán from realising his dream of building a one-party state.

Are deradicalization of Jobbik and cooperation with opposition parties results of electoral strategy?

The deradicalisation of Jobbik was a political decision based on ethical considerations. We did not identify ourselves as radicals and, in fact, remaining a radical party would be the strategy motivated by the possible electoral success. We have chosen the harder way.

Cooperation with other opposition parties is, of course, a part of an electoral strategy.

How would you describe the relations of Fidesz and Jobbik from 2010 to 2019? Would you emphasize any breaking points in your relations?

In ten years Fidesz and Jobbik have changed places on the political landscape. Our relations have never been good and since Fidesz is trying to eliminate all the opposition voices and build a one-party state, our relations are just non-existent.

What are the most negative reforms conducted by Fidesz's government from 2010 to 2019 in your opinion? Are there any reforms conducted by Fidesz from 2010 to 2019 you would emphasize as good?

It is hard to decide whether a reform of Fidesz was good, because even if they looked sympathetic for the first sight, finally all their actions serve one goal: to ruin democracy and build an authoritarian regime. In this system we cannot pick one or two reforms that have changed everything. Actually the characteristic of a hybrid-regime is that if you only look at the elements, it looks like a democracy, but when the whole system is in function, the picture changes.

Where would you put Jobbik and where would you put Fidesz on a one-dimensional political spectrum (from far left to far right) in 2010, and where would you put them at the end of 2019?

In 2010 Fidesz was a centre-right party and Jobbik was a right-wing party with some far-right tendencies. Now Jobbik is a centre-right party and Fidesz is an extremist far-right party.

What would you emphasize as good foreign policy and what as bad foreign policy conducted by Hungary from 2010 to 2019? In which of those two categories would you put closer relations with eastern powers such as Russia, China and Turkey?

Building good economic, trade, cultural, or even political relations with emerging powers such as Russia, China or Turkey does not mean that a country needs to change its Euro-Atlanticist orientation. The problem with the Orbán government's foreign policy shift is that it is strategic in nature, i.e. it has replaced Western relations entirely with Eastern relations that also seem to imply a change in values. Orbán seems to take more and more inspiration from these countries' authoritarian regimes in tightening his grip on power, while turning his back on our European allies.

Would you say that the geopolitical position of Hungary has changed from 2010 and why?

Absolurtely, as I implied above.

Would you say that Fidesz's illiberal reforms and reaction to the European migration crisis have influenced the foreign policy of Hungary from 2010 to 2019?

Hungarian foreign policy has been fully internalised during the decade. It means that the Hungarian government does not follow any classical foreign policy goals, their aim is to

provide their internal politics with some foreign material. The migration crisis might have helped the government to communicate its agenda but the concept has already been there in 2015.

Are there any other political changes in Hungary you would emphasize as important in influencing the foreign policy of Hungary from 2010 to 2019?

The elections in the US and the appearance of the Trump-phenomenon overseas have brought about a significant change in the US-Hungarian relations. Since Trump advocates a populist agenda very similar to that of Viktor Orbán, and Trump's position on the liberal establishment prevailing overseas have helped build an alliance between the two governments. Also the upsurge of populism in the Western part of the European continent have given boost to the policies represented by Orbán.

Do you have anything to add to any of these questions or about Hungarian politics in general?

No.

What are your opinions on the questionnaire itself? How did you like it? :)

Fantastic, thank you for your interest:)

Thank you for giving answers to the questions from the questionnaire!

Please send the filled questionnaire back to Szabolcs Szalay or if you wish you can send it to me via e-mail. My address is dominik.pesut@gmail.com.

Thank you once again for everything and I hope we will have a chance to meet again in the future, a chance I am most definitely looking forward to. :)

I wish you all the luck in your political work as well as private life!

Heartly greetings,

Dominik Pešut

IV. Pisana priprema za nastavni sat geografije

Naziv nastavnog predmeta	GEOGRAFIJA	
Redni broj i naziv nastavnog sata	3., Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine	
Razred	4. gimnazije	
Tip sata	Obrada	
Ishodi učenja iz kurikuluma	Aktivnosti učenika	Vrednovanje ishoda i procesa učenja na kraju nastavnoga sata
<p><u>Glavni ishod:</u></p> <p>GEO SŠ A.4.1.</p> <p>Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet te navodi primjere nematerijalne i materijalne baštine kao elemenata nacionalnoga identiteta.</p> <p><u>Razrada ishoda</u></p> <p>1. objasniti ponovni dolazak stranke Fidesz na vlast u Mađarskoj 2010. godine, koncepte iliberalne demokracije i orbanizma</p> <p>2. analizirati izvatke iz izvješća Judith Sargentini iz 2018., govora Viktora Orbana iz 2014. i 2018. godine i rada <i>Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine</i></p> <p>3. procijeniti opravdanost korištenja Članka 7 u Europskoj Uniji u slučaju Mađarske i utjecaj političkih promjena na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine</p>	<p>Učenici slušaju nastavnikovo uvodno predstavljanje kao osobe i kratko predstavljanje nastavne teme te prepisuju naslov s prve kliznice PowerPoint prezentacije. Metodom razgovora, učenici identificiraju Viktora Orbana i žičanu ogradu Mađarske na granici s Hrvatskom na fotografijama te navode pojmove koji ih asociraju na navedene fotografije. Jedan od učenika pokazuje Mađarsku na karti Europe.</p> <p>Učenici slušaju nastavnikovo usmeno izlaganje na temu ponovnoga dolaska Fidesza na vlast, popraćenoga fotografijama Ferenc Gyurcsanyja, nereda 2006. godine, financijskih simbola kao simbola gospodarske krize i kampanjskog stožera Fidesza 2010. te samostalno vode bilješke (koje uspoređuju s prvom natuknicom u PowerPoint prezentaciji).</p> <p>Metodom rada na tekstu analiziraju izvadak iz izvješća Judith Sargentini iz 2018. godine i izvadak govora Viktora Orbana iz 2014. tematski vezan uz koncept iliberalne demokracije. Metodom usmenog izlaganja prezentiraju svoje sažetke, bilježe izlaganje odabranih učenika i uspoređuju bilješke s natuknicom u PowerPoint prezentaciji.</p> <p>Učenici promatraju izvadak iz govora Viktora Orbana tijekom rasprave u Europskome parlamentu na temu Sargentini izvješća prikazan u YouTube videu pod naslovom "Viktor Orban: "You are condemning Hungary"", zatim metodom razgovora analiziraju i uspoređuju s prethodno prikazanim isječcima Sargentini izvješća i govora Viktora Orbana iz 2014. godine na temelju čega donose sud o opravdanosti korištenja članka 7 u Europskoj uniji u slučaju</p>	<p>1. Kako su Viktor Orban i Fidesz ponovno došli na vlast 2010. godine?</p> <p>2. Što je „orbanizam“?</p> <p>3. Što je svrha izvješća Judith Sargentini iz 2018. godine?</p> <p>4. Što je za Viktora Orbana iliberalna demokracija?</p> <p>5. Što je Mađarska učinila u sklopu reakcije na migracijsku krizu 2015. godine?</p> <p>6. Je li pokretanje procesa za suspendiranje prava Mađarske u Europskoj uniji bilo opravdano?</p> <p>7. Kako su političke promjene u Mađarskoj utjecale na vanjsku politiku Mađarske?</p>

	<p>Mađarske. Učenici su potaknuti izraziti različita mišljenja ako ona postoje.</p> <p>Učenici čitaju tekst na radnim listićima pod naslovom „Politički procesi u 2015. godini“. Nakon samostalnog čitanja, radom u paru pismeno odgovaraju na postavljena pitanja. Odabrani učenici čitaju svoje odgovore na glas. Učenici samostalno vode bilješke i uspoređuju ih s trećom natuknicom s kliznice PowerPoint prezentacije.</p> <p>Metodom razgovora odgovaraju na pitanje: „Kako su političke promjene u Mađarskoj utjecale na vanjsku politiku Mađarske?“. Nakon kraće rasprave, samostalno vode bilješke i uspoređuju ih s preostalim natuknicama u PowerPoint prezentaciji.</p> <p>Učenici odgovaraju na pitanja za vrednovanje ishoda i procesa učenja na kraju nastavnoga sata.</p>	
--	--	--

Plan školske ploče

Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine

- ponovni dolazak stranke **Fidesz** na vlast 2010., premijer **Viktor Orban**
- nedemokratske reforme – **iliberalna demokracija**
- migracijska kriza 2015. godine – **orbanizam**
- utjecaj unutarnje na vanjsku politiku:
  - sukobi sa zapadnim ustanovama zbog reformi i migracijske krize
  - povezivanje s istočnim zemljama i europskom desnicom

Napomene

V. Ispis kliznica nastavne PowerPoint prezentacije

Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine

Priredio: Dominik Pešut
11. 2. 2020.

Tko je čovjek na fotografiji?

Što je prikazano na fotografiji?

- ponovni dolazak stranke **Fidesz** na vlast 2010., premijer **Viktor Orbán**

„...Brige Parlamenta tiču se sljedećih problema:

- (1) djelovanje ustavnoga i izbornoga sustava;
- (2) neovisnost sudstva i drugih ustanova i prava sudaca
- (3) korupcija i sukobi interesa
- (4) privatnost i zaštita podataka
- (5) sloboda govora
- (6) akademska sloboda
- (7) sloboda religije
- (8) sloboda udruživanja
- (9) pravo na jednaki tretman
- (10) prava osoba koje pripadaju manjinama, uključujući Rome i Židove, i zaštita protiv izjava mržnje protiv takvih manjina;
- (11) temeljna prava migranata, tražitelja azila i izbjeglica;
- (12) ekonomska i socijalna prava”

- izvadak iz izvješća Judith Sargentini 2018.

„Pokušat ćemo [...] učiniti se neovisnima o dogmama i ideologijama prihvaćenim u Zapadnoj Europi. [...] Mi] trebamo biti sposobni reći da demokracija ne mora nužno biti liberalna demokracija. Želimo organizirati društvo temeljeno na radu, čiji karakter nije liberalne prirode. [...] Mađarska nacija nije samo skup pojedinaca, već zajednica koja treba biti ojačavana i građena. U tome smislu, nova država koju gradimo u Mađarskoj je iliberalna, prije nego liberalna država.“

- izvadak iz govora Viktora Orbana u Tusnadjurdu u Rumunjskoj 2014.

▪ nedemokratske reforme – **iliberalna demokracija**

<https://www.youtube.com/watch?v=6oqhwwPj5mo>

Je li pokretanje procesa za suspendiranje prava Mađarske u Europskoj uniji bilo opravdano?

- migracijska kriza 2015. godine – **orbanizam**

Kako su političke promjene u Mađarskoj utjecale na vanjsku politiku Mađarske?

- utjecaj unutarnje na vanjsku politiku:
  - sukobi sa zapadnim ustanovama zbog reformi i migracijske krize
  - povezivanje s istočnim zemljama i europskom desnicom

Provjera naučenog

1. Kako su Viktor Orban i Fidesz ponovno došli na vlast 2010. godine?
2. Što je „orbanizam“?
3. Što je svrha izvješća Judith Sargentini iz 2018. godine?
4. Što je za Viktora Orbana iliberalna demokracija?
5. Što je Mađarska učinila u sklopu reakcije na migracijsku krizu 2015. godine?
6. Je li pokretanje procesa za suspendiranje prava Mađarske u Europskoj uniji bilo opravdano?
7. Kako su političke promjene u Mađarskoj utjecale na vanjsku politiku Mađarske?

Utjecaj političkih promjena u Mađarskoj na vanjsku politiku Mađarske od 2010. do 2019. godine

- ponovni dolazak stranke **Fidesz** na vlast 2010., premijer **Viktor Orban**
- nedemokratske reforme – **iliberalna demokracija**
- migracijska kriza 2015. godine – **orbanizam**
- utjecaj unutarnje na vanjsku politiku:
  - sukobi sa zapadnim ustanovama zbog reformi i migracijske krize
  - povezivanje s istočnim zemljama i europskom desnicom

Hvala vam na pozornosti!

VI. Radni listić za nastavni sat geografije

PROČITAJ SLJEDEĆI TEKST I ODGOVORI NA PITANJA UPISIVANJEM ODGOVORA NA CRTE.

Politički procesi 2015. godine

Fideszova popularnost slabila je nakon lokalnih izbora u listopadu 2014. godine. Neki od razloga nalaze se u Fideszovim sukobima s medijima u 2014. godini, naime u sukobu s televizijom RTL Klub i medijskim carstvom Lajosa Simicske, nekadašnjeg Orbanovog prijatelja i financijera Fidesza, koji su izvještavali o Fideszovoj korupciji na državnoj razini. Fideszovi politički stratezi nisu brinuli o izgubljenim glasačima ako oni nemaju za koga drugoga glasati, međutim stratezi su upravo alternativu Fideszu pronašli u desnoj stranci Jobbik. Stoga je Fidesz 2015. godine krenuo govoriti o temama bliskim Jobbikovim glasačima, prije svega o novonastaloj migracijskoj krizi govoreći kako Mađarska nije zemlja imigracije i da migranti neće biti prihvaćeni u Mađarsku, ali i primjerice o temi smrtne kazne. O migracijama je Fidesz govorio i prije no što je veliki val migranata došao do Mađarske te tada javnost nije bila previše zainteresirana za Fideszovu retoriku o migracijama, no onda je taj val došao i do Mađarske. Kako su pristizale vijesti o stotinama i tisućama migranata koji se skupljaju na granici s Mađarskom, Viktor Orban najavio je podizanje velike žičane ograde. Fideszova spremna reakcija u migrantskoj krizi 2015. godine zabilježena je kroz jesenske ankete iste godine u kojima je zabilježen određeni rast podrške Fideszu, dok je dotadašnji nagli Jobbikov porast bio zaustavljen. Mađarska ljevica protestirala je zbog vladine negativne retorike prema migrantima te poručivala kako migrantska kriza zapravo nije problem. Jobbik je prije no što je migrantska kriza zahvatila Mađarsku govorio kako Fidesz prenapuhava opasnost koju predstavljaju migranti. Državna izgradnja žičane ograde na granicama sa Srbijom i Hrvatskom kombinirana je s Fideszovim zakonskim izmjenama koje se tiču ilegalnih prelazaka mađarske granice, koje su olakšale mađarskoj policiji odvratanje migranata s teritorija Mađarske (Biro-Nagy, Gyori i Boros, 2016).

1. Zašto je Fidesz krenuo govoriti o migracijskoj krizi 2015. godine?

---

2. Što je Mađarska učinila u sklopu reakcije na migracijsku krizu 2015. godine?

---

3. Koji je bio utjecaj mađarske državne reakcije na migracijsku krizu na Fideszovu popularnost?
